

CHILE BULLETINEN

Nr 6

1976

Årgång 4

Pris 3.-

TÄNDSTICKAN

SÄLJES TILL FÖRMÅN
FÖR
JUNTAN **I CHILE**

Idagens Chile:

En verkstad där arbetarna bestämmer!

Chilebulletinens Anna-Karin Sjödin har nyligen kommit tillbaka från en resa i Chile. På de följande fyra sidorna skildrar hon hur motståndskampen förs på basplanet, men också motståndets stora svårigheter och de tillstånd av svält och skräck som är det chilenska folkets verklighet i dag.

Det är kallt och lite dragigt inne i verkstan. Luf-ten ångar när vi pratar och jag huttrar trots över-rock och kofta. Vid en hyvelbänk står en arbe-tare och instruerar några grabbar. I ett hörn av lokalen står några andra och lassar in lök och mjölsäckar. En glödlampa hänger i en sladd från taket. Under lampan står en man och ritar på en plan. Han vinkar till oss att komma fram och titta.

– Här ska samlingslokalen ligga. Där ska ungdomarna kunna träffas och där ska arbetslöshetskommittén ha sina möten. Vi hoppas att den också kommer att användas för teater och liknande aktivi-teter. Han pekar på planen och visar oss sen på den jord-plätt som ska omvandlas till samlingslokal.

– Vem har gjort planen och vilka är det som ska bygga? frågar jag.

Självtillit

– Det kom en ritning från dom som skämt oss pengar, svarade han. Men den var helt uppåt väggarna och kritiserades sön-der av oss som jobbar här.

– Vi utsatte deför stenhård kritik, inflikar en av dom som nu samlats för att lyssna sedan de hört att vi kommer från Sverige. De andra nickar in-stämmande.

– Vi har lärt oss här att disku-tera oss fram och inte accepte-ra det som kommer utifrån. Det lärde vi oss under UP-tiden och det går inte att ta ur oss så lätt.

– Bygget sköter vi själva, säger en annan. Här finns många arbetslösa byggnads-arbetare och vi är ju här för att lära oss. Han som säger det är en av de unga killar som efter skolans slut lär upp sig till snickare. Liksom de andra har han fått ett stipendium för att studera och hjälper i utbyte till med matsalarna i området. Försäljningen av snickeriprodukterna har fi-nansierat deras stipendier och bidrar till att finansiera flera.

Det här är ju en verkstad

– Här borta ska vi bygga en matsal som ska ta emot ar-betslösa familjer, fortsätter mannen som visar oss planen. Det finns redan ganska många matsalar i det här området, men inte många där alla famil-jer kan få mat. Om en stund kan vi åka och titta på en av barnmatsalarna.

– Men på vilket sätt har ni kontakt med matsalarna? frå-gar jag. Det här är ju en verkstad.

– Ja visst, men här i verkstan har vi ett provisoriskt lager av livsmedel till matsalarna. De som står där borta och lassar in lök och mjöl är ansvariga för att matsalarna i området förses med bönor, mjöl, lök och annat. De räknar ut hur mycket som behövs i varje matsal och försöker sen skaffa fram maten. Här har vi t ex

De här chilenska arbetarna bestämmer själva över sin produktion. Deras snickarverkstad är till för deras egna behov. Här bygger de en samlingslokal som bl a ska användas för en arbetslöshetskommittés möten.

kontakt med några jordbruk utanför stan som levererar lök och bönor och i utbyte får snickerier de behöver i jord-bruket. De hjälper oss också med uppodling av familjeträd-gårdar och större gemen-samma trädgårdar. – På det här sättet blir det här alltså mer än en vanlig verkstad och ni får kontakter utåt med andra människor, inflikar jag.

Kollektiva lösningar

– Ja, just det. Det är det som är idén med det hela. Att inte bara ge jobb åt några få utan knyta ihop olika aktiviteter och inte minst skapa möjlig-heter till kontakter, svarar bossen för stället, en arbetare i 50-årsåldern som (det får jag v eta sen) är en gammal känd och respekterad facklig

kämpe i området.

– Det är viktigt att vi kan träffas och tillsammans venti-lera olika problem, fortsätter han. På det sättet ser vi att de flesta har väldigt likartade problem och att det faktiskt är möjligt att hitta kollektiva lösningar. Vi var bara några få här när vi började och du ser vad mycket som redan satts igång och vad många planer som ska sättas i verket.

– Och det kanske viktigaste är att vi sköter det hela själva, infogar en annan arbetare. Vi har sen tidigare fostrats i att vara kritiska och därför vågar vi säga ifrån när vi tycker något är snett eller när någon kommer med förmyndaratti-tyder. Det är viktigt att få folk att förstå att vi måste klara av problemen på egen

hand, att det inte kommer några lösningar utifrån.

Inte bara mat

– Men uppfattas ändå inte matsalarna som en lösning utifrån, som något som behövs bara för att stilla hungern? undrar jag.

– Det finns dom som uppfattar det så men det försöker vi ta ur dem. Det får inte bara bli fråga om en tallrik bönor om dagen. Det försöker vi visa genom att ge var och en ett ansvar och gå vidare så att det blir något mer av matsalen.

»Får ditt barn också dåliga betyg?»

Titta på de här häftena t ex. Han tar upp ett stencilrat häfte ur en kartong på golvet. – De här delar vi ut till dem som deltar i matsalarna. Han slår upp en sida och läser: »Säkert mina damer och herrar har ni undrat över varför grabben får dåliga betyg och

►22

Motståndets villkor

Motståndet har idag, tre år efter kuppen, ännu ingen massiv närvaro i Chile. Detta trots en hög politisk medvetenhet, trots att viljan att göra sej av med förtryckarna är stor. Varför? Orsakerna står att finna i de enorma svårigheter allt motståndarbete står inför.

Repressionen drabbar alla vänsterorganisationer hårt. De är tvungna att lägga ner mycket arbete och kraft på att skydda sina medlemmar och ledare. Förtryckapparaten är effektiv och säkerhetstjänsten har specialstyrkor inriktade på de olika partierna. Fängslas en nyckelperson måste man snabbt lägga om arbetet och strukturerna i händelse av att personen tvingas tala under tortyr. Mycket tid går åt till att förflytta och gömma ledare och militanter.

Infiltratörer

Försiktigheten inom organisationen måste vara stor för att undvika och avslöja eventuella infiltratörer. De som deltar i motståndet vet bara så mycket att de kan arbeta inom sitt eget område. Det är bäst att veta så lite som möjligt, känna så få namn som möjligt. Förutom att angiveri är vanligt övervakas

alla former av organisationsarbete, vilket gör det svårt att bedriva ett massarbete på arbetsplatser och i bostadsområden. Allt måste ske med extrem försiktighet. Detta medför att många som tidigare var sympatisörer inte nås av motståndet, inte arbetar aktivt i det. Man ser inte motståndet på gatorna, man uppmuntras inte av dess framgångar. Man nås endast av notiser i tidningarna om nya arresteringar.

Juntapropaganda överallt

I skolan, i massmedia, överallt trummas juntapropagandan ut. Det vore en illusion att tro att den inte sätter sina spår.

»461 marxister fängslade i landet», var en rubrik som slogs upp i tidningarna då jag var där.

Många tror till slut på sådana uppgifter då de inte har tillgång till någon annan information. Av de som fortfarande har råd med TV sitter många klistrade framför apparaten varje eftermiddag för att se följetongerna som för några timmar ger dem tillträde till en problemfriare värld än deras egen. Dessa »telenovelas» är gjorda som bedövningsmedel och är en helt medveten del av propagandan. Ibland, som till de amerikanska staternas konferens, sipprar det ut dokument, som avslöjar situationen på koncentrationslägren och i fängelserna. Men sådana doku-

ment hinner aldrig spridas i massupplagor innan de stoppas.

Läsa mellan raderna

Den internationella solidariteten fyller en funktion som motvikt till junta-propagandan. Även om juntapressen presenterar den »internationella kampanjen mot Chile» i negativa ordalag är det inte svårt att läsa mellan raderna och dra egna slutsatser. Men trots att man ofta kan läsa mellan raderna saknar många motinformation att sätta emot de medvetna lögnerna. Det är en annan grogrund för passivitet.

Tomma magar föder inte motstånd

En tredje anledning är svälten. De, som har ett arbete kan inte utan vidare riskera det genom att aktivt delta i motståndet. De, som går arbetslösa måste i första hand se till att familjen överlever, hur stark motståndsviljan än må vara. Den chilenska arbetarens största behov idag är mat och arbete. Det är där motståndet måste börja. Det gäller att visa på kollektiva lösningar, på organisationsformer mot svälten. Annars isolerar man sej från folket och det organiserade, massiva motståndet kommer att dröja ytterligare. Därför är det viktigt att idag skapa folk matsalar, arbetslöshetskommittéer, kollektiva trädgårdar m m.

Verkstaden utför snickeriarbeten åt bönder i utbyte mot lök och bönor.

Aldrig sova riktigt lugnt...

Ibland känns det kvävande att leva under detta ständiga tryck. Man undrar var man ska ta krafterna ifrån. Men vetskapen om att vi är många och att vi arbetar tillsammans ger ny styrka.

Orden kommer från en kvinna i Chile, vars man arresterades för två år sedan och sedan dess är försvunnen.

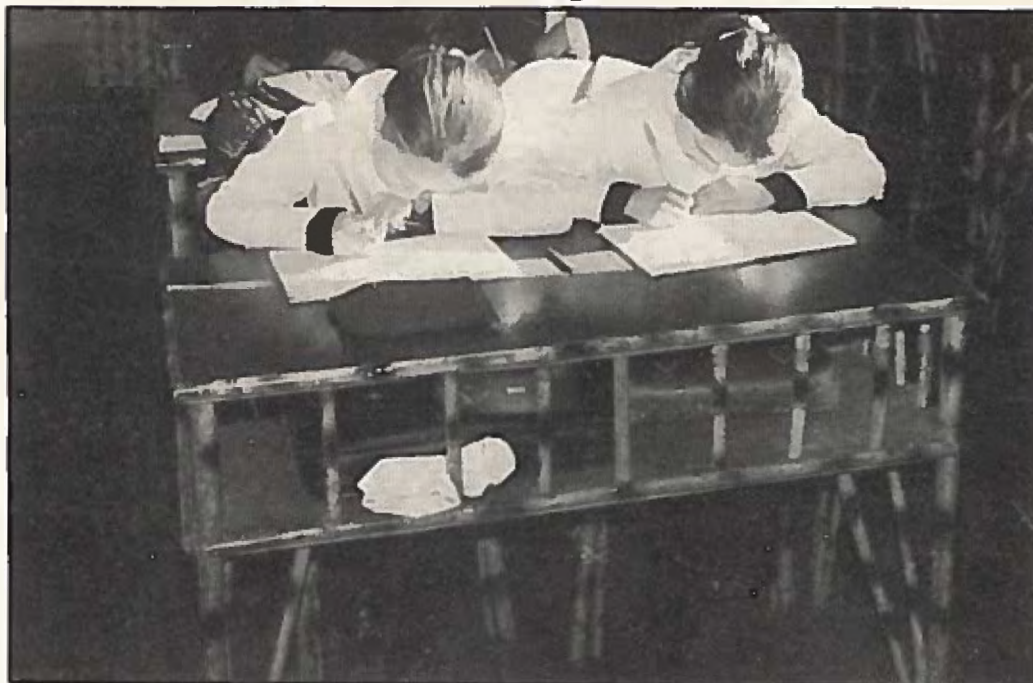
– Barnen tror fortfarande att pappa ska komma tillbaka. Jag vet inte om jag hoppas längre. När man inser att detta kommer att ta tid förstår man att det är nödvändigt att helt koppla av ibland, prata om annat, resa bort om man kan; inte minst därför att man utgör en säkerhetsrisk genom att ständigt gå i spänning.

Många i Chile berättar om samma känsla, om att ständigt gå omkring och tänka att det i morgon kanske är min tur. Att rycka till vid varje ovant ljud. Att aldrig sova riktigt lugnt. Även en tillfällig besökare känner av det. Men för dem som stannar kvar går inte spänningen över. De har levt med den i tre år nu.

Tystnaden kuslig

De första dagarna i Chile är tystnaden kuslig. Inga diskussioner på barer eller i bussar längre. Inga massdemonstrationer vid Monedapalatset. Ingen som på gatan frågar en turist vad han tycker om läget i Chile. Det enda som kommenteras någorlunda öppet är priserna och arbetslösheten.

Efter några dagar släpper den första spänningen något. Men hela tiden finns den där. Vid en lunch i ett arbetarkvarter dyker det plötsligt upp en fotograf. Är han från DINA, säkerhetspolisen? Alla vänder bort blicken. Vid ett möte i ett studenthem visas vi först på tortyrcentrat på gården intill. Militärens bilar syns från andra våningen. På natten

Förtrycket drabbar inte minst barnen. Det händer att barn svimmar av hunger i skolan.. På daghemmen får barnen lära sig marscher och sånger till juntans ära.

hörs skrik därnifrån. När vi i taxi passerar en »klinik» i centrum av Santiago viskar min medpassagerare att det som förut var ett partihögkvarter idag är tortyrcentrum.

Angiveri vanligt

Man kan nog vistas länge i Chile utan att se särskilt mycket av det politiska förtrycket. Det är inte alls så påtagligt och öppet som i ex Argentina. När de latinamerikanska utrikesministrarna och Kissinger samlades till konferens i Santiago i juni såg de inget förtryck. De var förvånade över lugnet och ordningen. De få som besökte fängelserna tyckte efteråt att fångarna verkade må bra. Så fick de också ordentlig mat och to m efterrätt den dagen. Nästa dag återgick allt till det normala igen.

Det är först när man kommer hem till folk eller säker på att ingen hör som man kan höra kommentarer om vad som händer under ytan av lugn. Många har egna erfarenheter eller har hört andra berätta. Även överklassfamiljer har drabbats: en försvunnen son, en granne som arresterats, en

avlägsen släkting som försvunnit och hittats död. Angiveri är så vanligt att man inte ens kan lita på en kamrat man arbetade tillsammans med för några år sedan. Angiveri har blivit ett jobb som vilket som helst.

Svälten medveten politik

Ändå är det hungern och arbetslösheten som oroar de flesta och som är mest märkbar. Det ekonomiska förtrycket är mer djävulskt än det politiska, menade många. Att hålla lönerna nere på svältgränsen är en helt medveten politik från juntans sida, sade de flesta jag pratade med. Juntan lägger ett struptag om folket för att långsamt kväva motståndsviljan, menade en präst. Allt detta skapar ett annat tryck, en ständigt gnagande oro över att barnen inte äter sej mätta, att det inte finns pengar till vinter skor eller medicin när någon i familjen blir sjuk. Kläder köper inte en chilensk arbetare idag. Man får gå i sin gamla tröja tills den inte håller ihop längre. Ute i kåkstäderna hänger klungor av arbetslösa män i gathörnen.

Några kilo bröd om dagen

Mer än hälften av befolkningen i arbetarkvarteren går utan arbete, på vissa ställen ända upp till 90 %. En del lyckas få tillfällighetsjobb. Andra har sk minimiarbete för en månadslön på 25 dollar.

– Om den enda utgiften vore bröd (många lever i stort sett uteslutande på det) räcker det till 2,5 kilo om dagen, förklarade en arbetslös byggnadsarbetare. Ingen hyra, skolgång för barnen, kläder, sjukvård eller annan mat än bröd finns inräknad i den budgeten.

Att tigga är förödmjukande

Visst är misären större i ett land som Colombia. Fattigdomen är mer öppen, tiggarna och gatpojkar fler. Men i Chile är detta något nytt, något som inte ens äldre chilener kan minnas sej ha upplevt under det här århundradet.

– På tre år har vi gått tillbaka ungefär hundra år i utvecklingen, sade en gammal pensionerad arbetare.

Förtryckets vardag

– Det kommer att ta decennier innan vi är tillbaka där vi var 1973. Det känns svårt att behöva dö i det här landet som det ser ut nu. För oss chilenser är det ovant att möta tiggare på gatan.

Det finns också sätt att undvika öppet tiggeri. Att tigga är förödmande och det undviker man i det längsta. Man kan vakta en bil utan att ägaren bett om det. Man kan putsa skor eller torka av bilrutor. Man kan sälja tandborstar, vaxdukar eller undermediciner. Fantasi finns det gott om.

Obotliga hjärnskador

Många barn får idag av undernärningen hjärnskador som inte går att reparera och som kommer att visa sej längre fram, sade många bekymrat. Många jag pratade med såg

med stor oro fram emot en ny generation chilenser som kommer att bli odugliga vad beträffar produktivt arbete.

– Man blir sömnlös när man tänker på de framtida följderna av det som nu händer, sade en präst som varje dag konfronteras med förtvivlade föräldrar som inte har mat till barnen. I matsalarna får barnen på fredagarna en extra stor portion böror. Vi vet att många av dem inte kommer att äta någonting under helgen. På en del ställen får de mest undernärda barnen mjölk till maten. Annars blir det vatten.

Barnen svimmar på lektionerna

Undernärningen gör också att de barn som har möjlighet att gå i skolan inte kan följa med på lektionerna.

– Det händer att barnen svimmar av utmattnings under lektionerna, sa en lärarinna i en arbetarförort. Psykiska störningar är också vanliga på förhållandena i hemmet.

Marscher på daghemmen

Förutom att barnen inte hänger med i undervisningen är också innehållet helt styrt uppifrån. Redan på daghemmen lär sej barnen marscher och hyllningssånger till militären. Det gäller att skapa människor som lyder utan att tänka.

– Vad gör man när 4-åringen kommer hem från dagis och sjunger marscher? suckade en pappa uppgivet. Om lärarna vägrar följa mönstret kan det hända att barnen skvallrar för föräldrarna eller andra lärare. Det kan betyda avsked.

– Allting poängsätts i skolan,

tom klädseln, berättade en trebarnsmamma. Aldrig tidigare har jag fått lägga ned så mycket tid och energi på att hålla ungarna snygga och rena. Och inte kan man köpa nya kläder heller.

Kampen blir lång

För de flesta i Chile idag gäller det i första hand att få ekvationen att gå ihop, att skrapa ihop pengar till mat för att överleva. Och juntan släpper inte greppet. Tvärtom är det mycket som tyder på att den stärkt sin ställning vid makten den senaste tiden. Det är också många medvetna om och talar om motståndet mot diktaturen som en långsiktig kamp där det gäller att steg för steg organisera, bygga upp och vinna styrka. Kamraterna i Chile säger det med tillförsikt, i övertygelsen om att ansträngningarna ger resultat.

Anhöriga till »försvunna» fångar startade tillverkningen av broderade tygtavlor som en form av terapi, samtidigt som det var ett sätt att organisera sej och arbeta tillsammans. Tavlorna görs av trasor som klipps i bitar och sys till ett mönster, en bild. Arbetet är tidskrävande och utförs av fattigarbetarkvinnor, som i det även ser en av få existerande möjligheter att tjäna ihop några pesos till mat åt familjen. Tygtavlorna är i sej detaljrikt utformade konstverk. Men de förmedlar också ett socialt och politiskt budskap. Motiven föreställer oftast en »población», en kåkstad med en barnmatsal, en kyrka, hus, barn, tvättande kvinnor och Anderna i bakgrunden. Ibland broderar man på texter som; huset är tomt, pengarna tog slut. Öppnar man de fastsydda dörrarna till huset kan man se att det faktiskt är tomt. Familjen har givit sej av, utkastad eller tvingad av en ohållbar ekonomisk situation. Marknaden för dessa tygtavlor är i Chile mycket begränsad, varför en beställning utifrån betyder mycket. De kommer inom kort att finnas till salu i Sveige. Låt oss prida dem och deras budskap.

nyheter och kommentarer

Provokation!

I pressläggningsögonblicket meddelas att den svenska Kungliga Vetenskapsakademien beslutat utdela Nobelpriset i ekonomi för 1976 till den amerikanske ekonomen *Milton Friedman*. Han får priset bl a för sitt »klarläggande av stabiliseringspolitikens komplexitet».

Vad den stabiliseringspolitiken innebär vet det chilenska folket mer än väl. De har fått känna av den i sina tomma magar. Milton Friedman och hans kompanjon Arnold Harberger är nämligen de ekonomer som ansvarat för den nuvarande arbetslöshets- och svältpolitiken för det chilenska folket. Dessa båda fascister förklädda till vetenskapsmän, har sedan kuppen åkt i skytteltrafik mellan Santiago och USA för att ge Pinochetjuntan råd om den ekonomiska politik de tillsammans dragit upp riktlinjerna för. Dessutom har de alltid passat på att försvara juntan i Chile och lovorda den för att vara »på rätt väg», både vad gäller ekonomin och samhällsutvecklingen i dess helhet.

Att ge Milton Friedman, denne massmördare och försvarsadvokat för Pinochetjuntan, Nobelpriset i ekonomi är en oerhörd provokation mot det chilenska folket och alla progressiva människor världen över. Det måste också ses som ett godkännande av juntans ekonomiska terror. Fast Friedman befinner sig förstås i gott sällskap. Häromåret fick ju Henry Kissinger Nobels Fredspris för sina krigshetsande insatser. Vetenskapsakademien och Friedman får nog räkna med en annorlunda Nobelfest i år...

Vietnamesisk solidaritet

Mellan den 4 och 11 september genomfördes i den Socialistiska Republiken Vietnam en solidaritetsvecka med det chilenska folket. Den 10 september samlades stora folkmassor till ett solidaritetsmöte. Mötet organiserades bl a av den Vietnamesiska Solidaritetskommittén för Chiles Folk. I ett tal vid mötet angrep organisationens ordförande Ha Xuan Truong häftigt den chilenska militärjuntan, som beskrevs som USA:s hantlangare och redskap.

Nhan Dan 11 sept.

Munkavle i 15 år

Uruguays nye president Aparicio Mendez har skrivit under en lag utan motstycke i landets historia. Tusentals aktiva politiker förbjöds att under 15 år delta i eller utöva »någon som helst politisk aktivitet». Till och med medlemmar från de traditionella högerpartierna har drabbats av förbudet. Mendez' tidigare så vackra tal om en »demokratisk förnyelse» av landet klingar ironiskt i bakgrunden.

El País, Uruguay och Presencia, Bolivia

Rättelse

Rättelse Under den hetsiga pressläggningen av förra numret av Chilebulletinen hände det: En infiltratör smög sig in på redaktionen och ställde till det. Då visste vi bara hans förnamn: Nisse. Men när bulletinen kom ut klargjordes också efternamnet: Tryckfel.

På sidan 7 i nr 4-5/76 finns således ett kraftigt fel. Rubriken »Venezuela bryter med Uruguay» är korrekt. Men i hela den följande texten skall Mexico bytas ut mot Venezuela och mexicansk mot venezolansk. Dett var alltså Venezuela som bröt med Uruguay och inte Mexico. Vi beklagar felet.

Juntan tågar ut

Den 15 september tågade plötsligt den chilenska delegationen ut från Andinska paktens möte i Lima och reste hem. Därmed avbröts mötet och mycket talar för att Chile i och med detta i praktiken har valt att ställa sig utanför paktens.

Andinska paktens bildades 1968 som en ekonomisk sammanslutning mellan Venezuela, Ecuador, Colombia, Peru, Chile och Bolivia. Meningen var att tillvarata dessa små länders intressen och bilda en motvikt till »de tre stora» ekonomiska makterna på kontinenten: USA, Brasilien och Argentina. En central punkt i paktens regler var att utländska företag förbjöds föra hem mer än 14 % av nettovinsterna. Resten av vinsterna måste återinvesteras. Denna regel har länge irriterat amerikanska och andra imperialistiska länders bolag. På USA:s uppdrag har Pinochetjuntan därför konsekvent arbetat för att denna och andra progressiva regler inom paktens skulle avskaffas. Samtidigt har juntan själv systematiskt brutit mot paktens regler.

I april i år lyckades juntan driva igenom att det skulle tillsättas en kommission för att undersöka och föreslå »mer flexibla» regler för vinsthemtagningar. Dvs i praktiken ville juntan att alla begränsningar skulle avskaffas.

På mötet i Lima i september redogjorde denna kommission för sina förslag. De var tydligen så nersläande för juntan att den chilenska delegationen beordrades resa hem.

Många bedömare anser nu att Chile därmed självant har ställt sig utanför paktens. Samtidigt försöker man nu istället vinna inträde i en annan ekonomisk pakt. Nämligen den som utgörs av Paraguay, Uruguay och - Brasilien och Argentina! Paraguay har redan inför denna organisation föreslagit att Chile skall få närvara som observatör.

Boletín Informativo, Havanna och La Opinión, Argentina.

David Wirmark och sanningen

David Wirmark, ordförande i folkpartiets utrikespolitiska nämnd, intervjuades i förra numret av Chilebulletinen om sitt partis syn på Chile och Latinamerika.

Intervjun citerades före valet i en ledare i Aftonbladet som bevis för att borgarna ljög när de hävdade att de i regeringsställning inte skulle ändra Sveriges utrikespolitik.

Det ledde till att David Wirmark tog avstånd från intervjun. När chileaktivister citerade ur intervjun vid folkpartiets valmöten möttes de av beskedet:

Den där intervjun var ju falsk. Den har David Wirmark dementerat.

När jag hörde talas om detta ovanligt fräcka sätt att låta valtaktik gå ut över sanningen ringde jag upp David Wirmark och frågade vad han menade.

Han förklarade då att de tre partiintervjuerna var otrevligt utformade. Jag hade ju verkat så trevlig när vi träffades, tyckte han. Men av ingress, rubriker osv framgick det att tidningen tog avstånd från de intervjuade.

Efter att ungefär fem gånger ha upprepat frågan »Anser de att du på någon punkt har blivit felciterad av mig?» fick jag äntligen svaret: Nej.

Citera alltså hädanefter fritt ur intervjun. David Wirmark står för alla sina uttalanden.

På en punkt hade David Wirmark berättigad kritik att framföra. Han var upprörd över att vi inte hade citerat att folkpartiet vill ta emot fler flyktingar från Latinamerika. Genom slarv vid redigeringen bortföll detta viktiga uttalande.

Låt oss hålla det i minnet när vi bevakar den borgerliga regeringens flyktingpolitik!

Ola Sunesson

Fälldins valkiga händer

»En fiende mindre för Chile» var rubriken i Pinochetjuntans egna tidning *El Cronista* två dagar efter det svenska valet. Triumferande tillkännagav man den borgerliga valsegern, passade på att angripa Olof Palme och lovorda Thorbjörn Fälldin och de borgerliga partierna.

Om Palme hette det bl a:

»Palme utmärkte sig under sin regeringstid för att vara en »användbar dumbom» för världsmarxismens strategi.» (...) »Palmes regering, som under de senaste åren har givit en fristad åt tusentals terrorister, intog vid upprepade tillfällen attityder som innebar öppen inblandning i andräländers angelägenheter. Chile var här ett av hans favoritmål.»

Att Pinochetjuntan väntar sig helt andra saker av Thorbjörn Fälldin och hans borgerliga regering framgår klart. Bl a så här idylliskt beskrivs den nye statsministern: »Thorbjörn Fälldin är politiker till sin läggning och bonde av själen. (...) Han är en gigant, över 1.90 lång, väger mer än 91 kilo och har de starka och valkiga händer som utmärker en man van vid manuellt arbete. (...) Fälldin dricker ett glas mjölk varje kväll och verkar aldrig bli arg. Men detta betyder inte att han är en man utan starka känslor.»

Den nya svenska regeringen kallas också — klarsynt? — av juntans tidning för »en konservativ trepartikoalition».

Tredje världen mot Pinochet

Det finns dom i Sverige som betraktar Pinochet som en »Tredje Världen-ledare». Det gör dock inte Tredje Världens länder.

Detta bekräftades återigen med all önskvärd tydlighet på de icke-allierade ländernas femte kongress i Sri Lankas (fd Ceylon) huvudstad Colombo i augusti i år.

Liksom vid tidigare konferenser vägrades Pinochetjuntan tillträde. Istället erkändes en delegation från motståndet mot juntan som det chilenska folkets verkliga representanter. I den politiska slutdeklarationen protesterar konferensländerna mot »imperialismens aggression och närvaro i Chile», mot juntans »flagranta brott mot de mänskliga rättigheterna», och mot att FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna vägras besöka Chile. Vidare underströk man vikten av att kontinuerligt följa utvecklingen i Chile och befrämja solidariteten med det chilenska folket. På konferensen fanns 86 länder närvarande.

Informativo, Casa de Chile, Mexico.

Pinochets treårsdag

präglades naturligtvis av diktatorns Stora Tal. Hela 22 sidor hade den store tänkaren lyckats få ihop.

»Chile är inte längre en ideologiskt neutral stat», förklarade Pinochet för dem som inte redan insett detta. För säkerhets skull tillade han att Chiles nya statsfilosofi är »humanistisk och av kristet ursprung».

Vad gäller de politiska partier som fortfarande inte är förbjudna, men som heller inte får utöva någon politisk verksamhet (bl a det Kristdemokratiska partiet), förklarade Pinochet att dessa aldrig mer kommer att få något »utrymme». I mer eller mindre klara ordalag aviserade han ett direkt upplösande av dessa kvarvarande partier. Upplösandet av partierna skall enligt Pinochet bli ingående reglerat. Avsikten är att förhindra »aktiviteter som endast syftar till att återvända till ett redan passerat politiskt system».

Vad detta betyder för tex det Kristdemokratiska partiet återstår att se. Kanske kommer det nu verkligen att olagligt förklaras och upplösas.

Boletín Informativo, Kuba.

Ulla Jacobsson

heter tydligen en svensk journalist som gärna arbetar för den chilenska juntan. I regeringsorganet *El Cronista* medverkade hon således med reportage från det svenska valet. Kanske vet vi snart om hon finns och vem hon är. Men innan dess vill vi gärna ge några smakprov ur hennes helsidesreportage från den 21 september:

»Paniken sprider sig nu inom de vänsterextremistiska grupperna som varit så förbundna med Palme och som helt och hållet arbetade för att rädda honom krav. Särskilt gäller detta de tusen och åter tusen utländska terrorister som Sverige tagit emot under de senaste åren. Utländska journalister i Sverige uppger att ett av de extremistiska chilenska kommandona redan har bestämt sig för att utvandra till ett mer välvilligt land.»

Vad säger manne Per Ahlmark, ansvarig för den nya regeringens flyktingpolitik, om den ryggdunken?

Ulla Jacobsson fortsätter:

»I Europa har det socialistiska nederlaget i Sverige slagit ner som en bomb. Man fruktar nu att detta skall vara början till slutet på det oerhörda socialistiska imperium som omfattar tolv europeiska länder, Kanada, Australien och andra länder, ett imperium som lydigt agerar enligt den Tredje Internationalens taktpinne.»

Frei utan röst?

Det Kristdemokratiska partiets och Eduardo Freis främsta språkrör, veckotidningen *Ercilla*, såldes i september till en med juntan nära lierad finansgrupp. Tidigare kontrollerades *Ercilla* av storkapitalisten Sergio Mujica, kristdemokratisk sympatisör.

I och med militärkuppen 1973 blev *Ercilla* Freis viktigaste språkrör. Så länge Frei stödde juntan gick det bra. Men sedan han börjat kritisera juntan, för att själv försöka komma till makten, råkade *Ercilla* gång på gång i blåsväder. Den 23 mars i år drog juntan tex in ett nummer av tidningen. Det innehöll bl a en kritisk analys av situationen på universiteten.

Köpet av *Ercilla* innebär sannolikt att den chilenska pressen nu blir ännu tråkigare och enformigare i sitt totala krypande inför juntan.

Boletín Informativo, Kuba.

Brasiliansk terrorism

Än en gång har den brasilianska diktaturen visat sitt förakt för alla internationella överenskommelser om politiska flyktingar. Den 25 september grep nämligen brasiliansk polis den uruguayanske medborgaren Reinaldo Apollo Gargano på Sao Paulos flygplats.

Gargano är politisk flykting från Uruguay och styrelsemedlem såväl i Uruguays LO som i landets Socialistparti. Dessa organisationer är sedan militärkuppen i Uruguay förbjudna och Gargano levde sedan en tid i landsflykt i Argentina. Efter militärkuppen där i mars i år levde han åter under ständiga hot till livet och hade därför sökt och fått politisk asyl i Rumänien. Dit var han också på väg när han landade i Brasilien. Han skulle bara byta flygplan. Men den brasilianska polisen hann före och arresterade honom »för förhör». Därmed bryter man mot alla internationella överenskommelser. Och säkert har diktaturen i Uruguay mer än ett finger med i detta terroristiska spel.

Ring till Brasilianska Ambassaden och protestera!

Kräv att Gargano omedelbart friges och tillåts resa till Rumänien!

Tel. till ambassaden i Stockholm är: 08/63 12 85.

Och till ambassadören privat: 08/60 02 80.

Septemberkampanjen

Linköping

Chilekommittén avslöjade Saab-kontakt med Chile

Linköping den 11 september. Ett demonstrationståg med 120 deltagare går genom stan. De flesta kommer från Chilekommittén och de organisationer som stöder Chilekommittén. Men där går också SSU, de grekiska kommunisterna och en hel del oorganiserade.

Septemberkampanjen i Linköping liknade de flesta lokalkommittéers. Men där fanns ett särdrag. En het lokalpolitisk fråga genomsyrade septemberarbetet. Chilekommittén hade avslöjat att kommunens storföretag Saab-Scania nyligen hade skickat en offert till ett företag i Chile.

SAAB-SCANIA
Nordarmatur Division

Handled by
NMES-1/S. Ekstrand

VALFI
Casilla:2115
Santiago
CHILE

I somras fick Linköpings Chilekommitté fem fotostatkopior med överraskande innehåll. Det var två affärsbrev, skrivna på Saab-Scania's brevpapper av Nordarmaturdivisionens försäljningschef Sven Ekstrand. Adressaten var

företaget Valfi, Santiago, Chile.

Innehållet var, förutom affärsengelskans vanliga artighetsfraser, en offert (anbud) på rostfria stålventiler till ett pris av drygt 76 000 kronor. Leveranserna ska påbörjas i slutet av april 1977 om affären blir av.

Kopiorna var ett solklart bevis för affärskontakter mellan Saab-Scania och juntans Chile. Men vad dölde sig bakom? Hur många offerter och avslutade affärer hade passerat de tre senaste åren utan att någon fått nys om det?

Chilekommittén i Linköping gick fram på olika vägar. Dels försökte den göra saken så känd som möjligt, dels agerade Saab-anställda chileaktivister för att verkstadsklubben skulle kräva full klarhet.

Pressen teg

Det var svårt att sprida information om saken. När lokalpressen – Östgöta-Korrespondenten (m) och Folkbladet Östgöten (s) – blev informerad så hände ingenting. Redaktörerna i Linköping ansåg inte att det var något att notera att ortens storföretag bevisligen har affärskontakter med Chile.

Nu har Saab-Scania förklarat sig (fast såvitt vi vet inte i lokalpressen). Så här berättar informationschefen överste Nils Magnus von Arbin för Chilebulletinen:

– Vi sålde en anläggning till Chile under Allendetiden. Nu har företaget skrivit till oss och frågat om vi kan leverera

På några håll i landet var Chile-aktiviteten ännu större i år än förra hösten, då Båstad stod i blickpunkten. Växjö hade sin största chiledemonstration hittills den 11 september. Över 400 personer ställde upp. Med i demonstrationen var utom Chilekommittén: FCO-Kronoberg, Växjö socialdemokratiska arbetarekommun, SSU, Broderskapsrörelsen, socialdemokratiska kvinnoklubben, Salvador Allendekommittén, stödgruppen för MIR, Södra Afrika-gruppen, Vpk, KU, FK, KAF, FiB/Kulturfront och flyktingar från AMS-byarna i Alvesta och Moheda.

reservdelar till den. Vi svarade med att redogöra för vad det skulle kosta. Men det blir säkert ingen affär.

– Vi är inte intresserade av att göra affärer med Chile. Men vi ska ta reda på lite närmare vad det gäller. Om det är så att det direkt skulle drabba det chilenska folket om de inte får de här ventilerna, om det gäller en livsnödvändig industri, då kan vi väl hjälpa till. Men det är alltså inte troligt. Just nu vet jag inte vad Valfi är för något.

Chilebulletinen:

– Är det en principalsak för Saab-Scania att inte göra affärer med Chile?

– Nej. Vi är inte intresserade av att komma in på den marknaden, vi klarar oss utan den. Så någon principdiskussion har det aldrig behövt bli.

Om överste von Arbins redogörelse är riktig, och vi har inga uppgifter som tyder på motsatsen, så är det förstås inte så mycket att bråka om i fortsättningen. (Även om man

kan undra varför det behövde dröja flera veckor för att få fram den här förklaringen.) Sakens betydelse ligger inte heller i att det skulle vara någon särskilt sensationell affär: många svenska företag exporterar till Chile, Atlas Copco och SKF för tiotals miljoner kronor om året.

Det viktiga är att en lokalkommitté, sedan den fått reda på att ett företag på orten har affärskontakter med Chile, ingriper politiskt: ger information och bildar opinion mot svenska handelsförbindelser med juntan, genom facket kräver papperen på bordet och använder en konkret lokal fråga i septemberkampanjen. (Och från början kunde man ju inte heller veta hur stora saker det handlade om.)

Utvalt bostadsområde

Den misstänkta Saab-Scania-affären blev naturligtvis ett viktigt inslag i den agitation lokalkommittén drev under septemberveckorna. Agitationen var i första hand in-

Septemberkampanjen

Kamp på arbetsplatser för politiska fångar

I Malmberget »adopterade» gruvarbetarna och staderskorna varsin chilensk fånge.

I Stockholm demonstrerade 4 500 personer på treårsdagen av juntans kupp.

På mängder av valmöten ställde chileaktivister besvärande frågor om Chile och flyktingpolitik till parti-representanterna.

Det var några av de konkreta resultaten av Chilekommitténs septemberkampanj.

Årets septemberkampanj var i första hand inriktad på arbetsplatserna. Den viktigaste av våra paroller handlade om frigivning av fackliga aktivister i Chile. Våra medlemmar och sympatisörer verkade på sina arbetsplatser och på fackmöten för »adoption» av namngivna kolleger som fängslats i Chile: dvs att en grupp arbetskamrater, en fackklubb, sektion eller avdelning gemensamt gör allt som går för att få »sin» fånge frigiven.

En annan fråga som drevs på arbetsplatserna var rätten till fackliga och politiska solidaritetskationer. Lagstiftningen ger ingen uttrycklig rätt åt exempelvis hamnarbetare att vägra lossa chilengods eller åt personalen vid ett varuhus att vägra sälja chilenska varor. Det är inte heller uttryckligen

förbjudet, men en rimlig tolkning av lagen om medbestämmanderätt i arbetslivet är att en sådan aktion bara är laglig om den sanktioneras av facket och helst ingår i en internationell aktion.

För en solidaritetsorganisation och för löntagare som vill visa solidaritet är det oacceptabelt att inte personalen på en arbetsplats ska kunna visa sin solidaritet genom att t ex vägra befatta sig med chilenska varor. Därför var informationen kring arbetsrätten en av de viktigaste bitarna i kampanjen.

Handfasta resultat att peka på gav i första hand fångarbetet. Arbetare vid ASEA i Ludvika, LKAB i Malmberget och byggnadsarbetare i Stockholm var några grupper som »adopterade» fängslade kolleger.

Ett särdrag i årets septemberkampanj var att den fick föras mitt i valrörelsen. Det var troligen en nackdel, även om vi försökte vrida situationen till vår fördel genom att utnyttja partiernas valmöten till forum för våra krav och vår information. Det är troligt att Chile drunknade i de stora inrikesfrågorna.

Kravet »Sverige ut ur Världsbanken!» fördes fram under hela kampanjen, bl a genom en särskild aktion i Stockholm. Kopplat till det kravet informerade vi om den svenska imperialismen som den kommer till uttryck i Chile och Argentina. Vårt krav på bojkott av Pinochet-juntan och betoningen av fång- och flyktingfrågorna fanns självklart också med i alla demonstrationer och appellmöten.

Chilefrågan var inte alls lika het denna september som ifjol. Det ena skälet är redan nämnt: valet. Det andra är förstås Båstad. I år fanns ingen »stor grej» som riktade uppmärksamheten på Chile och solidaritetsrörelsen. Men det är den situationen vi måste vänja oss vid att jobba i: i motvind och på lång sikt.

Linköping har en vital lokal-kommitté med ca 20 aktiva. Förutom den typ av chilearbete som alla kommittéer bedriver har den startat filmklubben Venceremos och håller på att bilda en sånggrupp. Den har också åstadkommit konstruktivt samarbete med SSU och missions-ungdomen SMU.

Man kan ta kontakt med Chilekommittén i Linköping genom Bosse Franzén, 013/14 21 55. Kommittén har också en egen lokal: Djurgårdsgatan 43, 582 29 Linköping.

OS

I Luleå demonstrerade 170 personer den 11 september - lika många som förra året. Bakom demonstrationen stod, förutom Chilekommittén, Vpk, KU, FK, KAF, Tusen Toner, Kvinnogruppen och -glädjande nog - SKP.

riktad på ett utvalt bostadsområde: Skäggetorp, en stadsdel med ca 8 000 hushåll där främst arbetare och lägre tjänstemän bor.

Skäggetorp har i nästan två år varit ett prioriterat område för Linköpingskommittén. Dit har det mesta av försäljnings-, insamlings- och dörrknackningsarbetet varit koncentrerat.

— Skäggetorp är ett bra område genom sin sociala sammansättning, säger Bosse Franzén i Chilekommittén. Det är också där Saab-arbetarna bor. Dem får vi därför kontakt med både hemma och på jobbet: jag själv och flera andra i kommittén jobbar på Saab och driver Chilefrågorna både fackligt och direkt på verkstadsgolvet.

Roger Svensson, också Saab-anställd:

— Trots att Saab-Scania är stort är Linköping en svår stad att jobba i. Det är en administrationsstad där tjänstemännen dominerar. Vänstern är relativt svag.

Linköpingskommittén ordnade inte något Chilemöte i september.

— Det skulle bara ha drunknat i valrörelsen, förklarar Roger Jönsson, veteran i kommittén. I stället förde vi fram vårt budskap på partiernas möten.

Jämför med svenska LO:

Brittiska fackförbunden i massiv chilebojkott

England är landet Annorlunda. Dagligen kan vi i Sverige läsa ironiska artiklar om hur engelsmännen kämpar för att hålla sitt land flytande. Massarbetslöshet, fattigdom, rasism, allt står att finna i detta imperialismens museum.

Men trots detta – eller kanske just därför – finns i England kanske mer än i andra länder en arbetarklassens solidaritet med det förtryckta folket i Chile.

Under de tre år som gått sedan fascistkuppen i Chile har engelska arbetare och fackföreningar genomfört en imponerande rad bojkottaktioner mot juntan. Hamnarbetarna vägrar att lossa eller lasta fartyg med chilensk last, metallarbetarna saboterar tillverkning och leveranser av

krigsmateriell, brittiska LO går i spetsen för en landsomfattande bojkott av chilenskt vin och frukt. Listan på effektiva aktioner är mycket lång.

Effektiva blockader

Man kanske kan säga att det finns ovanligt goda möjligheter till bojkottaktioner mot Chilejuntan just i England. Landet importerar mycket gods från Chile, som koppar, nitrat och trävaror, och har på senare tid varit inblandat i en del uppmärksammade vapenexportaffärer med Chile. Engelska arbetare blockerar nu effektivt alla försök till import av chilenskt gods.

Fackförbunden pressar regeringen på ett stopp för leveranser av krigsfartyg och reservdelar till flygplan. Också här förekommer olika former av sabotage: av 30 levererade Hawker Hunter överljudsplan har sex visat sig vara obrukbara sedan någon hållt sand i deras motorer. Det här med

motorer till flygplan har senare utvecklats till en verklig följetong, där man först vägrat utföra service på motorerna, och där de till sist och slutligen hamnat i ett lager hos en transportfirma tre kilometer från fabriken till följd av en massiv transportbojkott.

Facket driver på

En sak är säker: utan de engelska fackförbundens massiva uppslutning kring solidaritetsarbetet hade inte bråkdelen av alla aktioner kunnat genomföras. I ett land där massmedia tiger ihjäl vad som händer i Chile och där arbetarklassen är mer nedtryckt än någon annanstans i industriländerna har man lyckats utveckla en verklig och effektiv solidaritet med det kämpande folket i Chile. Ett gott bevis på detta är att över 600 arbetslösa sjömän i Liverpool vägrade ta hyra på båtar destinerade till Chile.

PC

Den 11 september passerade nästan obemärkt förbi – i press, radio och TV. Men inte på gator och torg. I London demonstrerade över 6 000 människor. Över hela landet hölls olika solidaritetsmöten, insamlingar, appellmöte och fackeltåg. Bilden är tagen vid den stora demonstrationen i London för Chiles folk.

CSC

Chile Solidarity Campaign – den engelska Chilekommittén – är lite annorlunda uppbyggd än vår organisation här i Sverige.

Den består av tre, av varandra oberoende organisationer. CSC (Chile Solidarity Campaign) är en klart politisk rörelse inom den engelska arbetarrörelsen. The Chile Committee for Human Rights sysslar med fång- och flyktingfrågor, kontakter med kyrkliga organisationer och förmedling av faddrar till politiska fångar i Chile. The Joint Working Group for Refugees from Chile ansvarar för att de flyktingar som kommer från Chile och Argentina får jobb, utbildning, bostad m m.

Platsen är Trafalgar Square. Bland prominenta mötesdeltagare märks Laour Party's partisekreterare, kooperationens ordförande samt brittiska LO:s ordförande. När får vi se Gunnar Nilsson på våra möten?

Svensk imperialism myglar i kulisserna

Mitten av maj i år. Platsen är Can Cun, Mexico. Bankdirektör Bo Rasmusson från Skandinaviska Enskilda Banken är där, liksom representanter för andra internationellt arbetande banker. Sverige som stat är också officiellt representerat. Sveriges representanter, de statliga såväl som de privata, har status av observatörer. Det de deltar i är Interamerikanska Utvecklingsbankens årsmöte 1976.

Och varför gör de det? Sverige är ju inte medlem av denna sk Utvecklingsbank för Latinamerikas stater! Men Sverige är på väg att bli det – på alltför god väg! För vad är Inter-American Bank (IDB)?

Banken bildades det kubanska revolutionsåret 1959 och bestod från början av 22 latinamerikanska stater (ej Kuba) samt USA och Canada. Officiellt ska IDB ge lån till sk utvecklingsprojekt. Det låter bra, men verkligheten är betydligt bistrare. Fram till i år har sammanlagt nästan hälften av utlåningen gått till Argentina, Brasilien och Mexico. Med undantag för Mexico två av det internationella storkapitalets våldresserade militärdiktaturer.

År 1975 gick 540 miljoner dollar till diktaturregimerna i Chile, Argentina och Brasilien. Samma år, liksom tidigare år, fick också Uruguay och Bolivia stöd. Allt som allt gick mer än hälften av IDB:s lån det året till Latinamerikas hårdaste diktaturer.

Favoriserar Pinochet

Bankens karaktär av ett imperialismens kreditorgan blir ännu tydligare om vi ser på Chile. Före Allende-perioden

fick Chile del av IDB:s pengar, tex 1969 ca 10 % av bankens utlåning. Under Allende-tiden flöt i stort sett inga pengar till Chile – 1970 ca 0,5 %, 1971 1,8 %, 1972 inga lån, 1973 inga lån. Men 1974 ca 9 % och 1975 ca 5 % till Chile och Pinochets regim från IDB. Siffrorna för 1976 vet vi ännu inte.

Men vem har sånt inflytande att styra i IDB. Svaret blir: slagskuggan, USA. För av bankens totala kapital svarar USA för ca 35 %, de latinamerikanska staterna för ca 55 %. I den ena av bankens två fonder, som är ungefär lika stora, tillämpas vanliga majoritetsregler med röstning i proportion till insatt kapital. USA med 35 % sitter självfallet med trumf på hand!

USA har veto

Men än värre är det i den andra fonden, den sk specialfonden, som ska ha litet »mjukare» utlåningsvillkor: Här måste beslut fattas med minst 2/3 majoritet. USA har mer än 1/3 av rösterna. Om USA inte röstar för ett projekt så faller det automatiskt. USA har ensamt vetorätt.

**NEJ
till
IDB!**

Och till på köpet står det i IDB:s stadgar att USA:s kapitalinflytande aldrig får bli mindre än 34,5 %. USA har för evigt mer än 1/3 av rösterna – och därmed vetorätt.

Vad har allt det här med Sverige att göra? Bankdirektör Rasmussons närvaro i Can Cun var ett exempel på hur

Med den borgerliga regeringen är risken akut att Sverige går med i Interamerikanska Utvecklingsbanken IDB. Det skulle betyda att staten satsar skattemedel till gorilladiktaturerna i Latinamerika för att ge svenska företag feta kontrakt.

svenska kapitalintressen sedan en tid tillbaka arbetar på att få med Sverige som medlem i IDB. Och med en ny borgerlig dominans i regeringen förväntar sig säkert dessa kapitalintressen att ett medlemskap kvickt ska bli av.

Anti-imperialisterna i Sverige kan inte acceptera det! Inte när vi vet vad IDB är och till vad medlemskap syftar.

Endast för medlemmar

För anledningen till påtryckningarna är att svenska storföretag riskerar att missa en växande avsättningsmarknad i Latinamerika. Från 9 juli 1976 har 12 sk icke-regionala länder (Israel, Japan, Spanien, Schweiz, Österrike, Holland, Belgien, Västtyskland, Storbritannien, Danmark, Italien och Jugoslavien) gått in som medlemmar i IDB (med total kapitalinsats maximerad till 8 % och USA:s dominans obruten).

I samband med detta har också nya regler trätt i kraft, regler som säger att upphandlingar för de olika sk utvecklingsprojekten i Latinamerika endast får ske i länder som är IDB-medlemmar.

Det är här skon klämmer! Svenska företag har tidigare hängt med bra i konkurrensen om att få leverera produkter till IDB-projekt i Latinamerikas diktaturer. Nu ställs de utanför – om inte Sverige går med som medlem.

Skattepengar

Ett medlemskap skulle kosta Sverige minst 48 miljoner kronor under en treårsperiod (dvs

16 mkr per år). Dessutom måste Sverige ställa upp med ett garantibelopp om ca 34 miljoner kronor. Efter de tre första åren kommer det att bli ytterligare utgifter för att fylla på fonderna.

De här pengarna skulle tas av skattemedel. Inkomsterna och vinsterna från eventuella IDB-upphandlingar i Sverige skulle gå till de svenska storföretagen.

Staten skulle med andra ord subventionera och stödja den svenska imperialismen i Latinamerika genom ett medlemskap i IDB. Det kan vi inte acceptera!

Redan 1977?

Men påtryckningarna för svenskt inträde i det USA-dominerade IDB växer förmodligen snabbt efter de borgerliga partiernas regeringsövertagande. Bakom kulisserna och demokratins fasader agerar den svenska imperialismens representanter i det tysta. De agerar för att Sverige vid IDB:s nästa årsmöte i San Salvador i april/maj 1977 ska uppträda som »fullvärdig» medlem av IDB. På det att den svenska imperialismens samarbete med och stöd åt Latinamerikas diktaturregimer må öka.

I solidaritet med det chilenska och de latinamerikanska folkens kamp mot imperialismen – inklusive den svenska – måste vi arbeta för ett

Nej till svenskt medlemskap i IDB!

Nej till varje form av svenskt stöd åt IDB!

M F

Vad då fattigdom? Vad då ek

I CHILE FINNS DET PENGAR ATT HÄMTA

När vi i Chilebulletinen kommer in på juntans ekonomiska politik brukar vi tala om »det ekonomiska förtrycket». Vi brukar visa på den ökade fattigdomen, på svälten, på att arbetarna förbjuds att föra facklig kamp.

Men vi ska inte glömma bort att det finns de som blir glada också. Som tycker att Pinochet är en hyvens karl som i motsats till Allende har fattat hur en slipsten ska dras.

De är inte många, men de är viktiga. Åtskilliga av dem finns i Sverige. De är direktörer och aktieägare i det svenska näringslivet.

Ty juntans ekonomiska politik har två sidor, som är direkt beroende av varandra: Svält åt folket är den ena. Vinster åt utländska exploa-
törer är den andra.

Chile har blivit investeringsvänligt igen. »Allende-årens elände» är bara ett vemodigt minne för kapitalisterna. Nu har dessutom de första junta-årens osäkerhet och försiktighet ersatts med så kallat förtroende. Det betyder att de som satsat några dollar har upptäckt att de får fler dollar tillbaka. Alltså fortsätter de att satsa dollar. En del av dem är svenskar.

För ett år sedan gnällde de svenska platsdirektörerna i Veckans Affärer över det usla investeringsklimatet i Chile. Visserligen gjordes »små över-skott», det förnekades inte, men i nästa andetag utmålade de företagartillvaron som en kamp för att överleva.

Nu låter det helt annorlunda. I Veckans Affärer den 12 augusti 1976 talas det om ökade vinster, om nya investeringsplaner för Tändsticksbolaget (Stab) och AGA och rent av om hägrande vinsthemtagningar. Så här säger Folke Svensson, VD för svenska Skega i Chile:

— Det finns utan tvivel ekonomisk jordmån för nya svenska investeringar i Chile idag. Men det är frågan om vi vågar oss på något sådant med tanke på hemmaopinionen.

Vi tackar för komplimangen, Folke.

Vad är det då som har förändrats i Chile? De här faktorerna kan vara en bit av förklaringen:

- Juntans extremt företagsvänliga politik har börjat ge resultat. Den innebär i korthet: Fritt fram för prishöjningar och lönesänkningar. Fritt fram även för vinsthemtagningar.

- Det politiska läget har blivit stabilare. Profitörerna anser att juntan, åtminstone kortsiktigt, har befast sin maktställning. Politisk stabilitet verkar alltid i investeringsvänlig riktning.

Satsar på export

För övrigt gick det nog inte så dåligt åren 1973–75 som de svenska företagarna lät påskina. Det är ju fult att säga alltför öppet att man profiterar i Chile. Det gick inte heller så dåligt som de påstod under UP-tiden. Då hade företagen

skäl att överdriva de för dem negativa effekterna av Allendes ekonomiska politik.

Varför satsar juntan på utländska företag?

Svar: för att få in kapital. Juntaekonomerna bedömde bristen på kapital som det avgörande problemet att lösa. Därför satsade juntan på export (som ger valutainkomster) och på utländska investeringar.

De många devalveringarna innebar att utlandet fick köpa billigare. Det var alltså ett sätt att konkurrera på världsmarknaden. Det gällde att sälja så mycket som möjligt, främst av koppar och skogsprodukter. Den politiken har också varit framgångsrik.

Samtidigt med satsningen på exporten har juntan struntat i att producera för det egna folkets behov. Kapitalisterna har fått sänka lönerna och höja priserna. Resultatet har förstås blivit att folket inte kan konsumera. Vi vet ju att det chilenska folket är fattigare än någonsin.

Maten exporteras

Hur kan man göra så? Jo, man väljer den mest lukrativa marknaden. Det som drar in pengar är att exportera. Folket kan gärna få svälta. Livsmedelsexporten har flerdubblats sedan 1973 samtidigt som konsumtionen av livsmedel har sjunkit mycket kraftigt.

Det rör sig alltså om en fruktansvärt cynisk politik i en mycket liten grupp chilena- res intresse. Och, måste man tillägga, i imperialismens intresse. (Vem tillsatte juntan? Vem tjänar på låga priser på Chiles naturtillgångar? Vem tjänar på att investera i Chile?)

Chile är ju inget fattigt land i den meningen att det saknar naturresurser. Svälten är onödig. Som exempel kan nämnas att det finns kolossal tillgång på fisk i havet utanför Chile. Men juntan är inte intresserad av fisket.

Andra är mer intresserade av det. Tex det svenska företaget Sunnan, som fiskar skal-
djur för brinnande livet utan att lämna en enda kräftstjärt kvar i Chile.

Läckerheterna fryses in i stället och frestar svenska konsumenter i frysdiskarna på Tempo, Metro och ICA. Där får de i bästa fall ligga osålda p g a att chileaktivister upp-
vaktar kunderna med information om att ett köp innebär stöd åt Pinochet-juntan. Men Sunnan går fortfarande med stor vinst. Bojkottarbetet behöver bli ännu bättre.

Nu är Sunnan inget typiskt svenskt företag i Chile. De tre övriga svenska bolag som har fabriker i Chile – Stab, AGA och Skega – producerar för den förkrympta chilenska marknaden.

Det innebär sänkt produktion, men för den skull inte lägre lönsamhet. Tvärtom. Låt oss se på fallet Stab.

Under UP-tiden tvingades Stab nyanställa ett skift för att motsvara den stora efterfrågan. Samtidigt hölls priserna nere med statlig priskontroll. Nu har konsumtionen av tändstickor (som av allt annat) sjunkit betydligt. Men det har inte varit en nackdel för Stab. Förra året gav man helt enkelt det extra skiftet sparken. Samtidigt har man fått höja priserna hejdlöst. Så här berättar Stabs nordamerikanske platsdirektör Jimmie Dungan för Veckans Affärer:

Ekonomisk kris?

– 1975 har vi beviljats prishöjningar som varit högre än inflationen. Idag är vi väl kompenserade för Allende-åren!

Tar hem vinst

Efter att ha gått med förlust 1971–73 började Stab i Chile gå med vinst 1974, enligt Veckans Affärer. 1975 ökade vinsten med 1 500 procent (!) till mellan sju och åtta miljoner svenska kronor.

– Därför kan vi nu för första gången sedan 1969 börja ge utdelningar till moderbolaget i Sverige och till våra chilenska aktieägare, säger Jimmie Dungan till Veckans Affärers utsända.

Affärstidningen berättar också om nyinvesteringar för Stabs del, bl a »ren expansion med nytt sågverk».

De här uppgifterna och uttalandena är tydligen pinsamma för koncernledningen i Stockholm. Vi fick vänta över en vecka på att telexkontakter mellan Stockholm och Santiago och sammanträden på Västra Trädgårdsgatan skulle resultera i färdigskrivna svar på våra frågor. (en vanlig intervju var otänkbar.)

Jimmie Dungans entusiasm över de fria priserna lyder i koncerndirektörernas tappning; »Priset var tidigare för lågt, betydligt under de direkta kostnaderna. Sedan

1974 har härvid en successiv förbättring skett och priset är nu på en mer acceptabel nivå.»

Uppgiften om expansion förnekas blankt. Alla nyinvesteringar gäller upprustning av det nedslitna företaget. På frågan om vinster till moderbolaget fick vi det lakoniska svaret: »Ingen vinsthemtagning har skett sedan 1969.»

Vi påminde förstas om Jimmie Dungans uttalande, men informationschefen Sven Yngwe, som läste upp svaren i telefon, var instruerad att inte svara på följdfrågor. När vi frågade om det är riktigt att det nu kommer att bli vinst för moderbolaget blev svaret: »Framtiden kan vi naturligtvis inte uttala oss om.»

En annan sak som Stab inte kunde uttala sig om var juntans ekonomiska politik. Det behövs inte heller.

– Militären stöder oss

Skega klarade sig hyggligt genom UP-åren, även om direktör Assar Svensson i Skellefteå drog en offentlig suck av lättnad när massmördarna tog över makten. »Jag är glad över att president Allende försvunnit från scenen... Militären kommer att stötta oss företagsledare», sa han till Aftonbladet. Och han har blivit sannspädd. (Det var hans bror Folke som var rädd för sådana

Chilenska arbetare:

»Vi vill att de svenska direktörerna ska veta hur det är här och hjälpa oss. Vi kan inte ta upp någonting till diskussion med fabriksledningen utan att riskera att bli avskedade, inte ens utan risk för att de stänger portarna för oss också på andra industrier här i Talca – där arbetslösheten är mycket hög. Det har skett i flera fall. Ledningen avskedar folk som den vill och vi kan ingenting göra.»

Svenska direktörer:

»Enligt de uppgifter vi fått är relationerna med de anställda goda och vi har inte några uppgifter om att en försämring skulle ha inträtt. Men vi är naturligtvis mycket lyhörda.»

Ja, det är faktiskt sant. Så svarar de svenska direktörerna sina anställda i Chile.

Några representanter för de anställda vid Tändsticksbolagets fabrik i Talca i Chile bad Veckans Affärers utsända reporter att framföra deras allvarliga kritik till moderbolagets ledning. Det gjorde hon genom att citera deras klagomål i sin artikel.

Chilebulletinen har gått ett steg längre. Vi begärde att få svar på den här frågan: »Vad vill ni, svenska direk-

törer för Tändsticksbolaget, ge de chilenska arbetarna för svar?» (Vi betonade att det inte var en vanlig kommentar vi ville ha, utan att vi ville veta hur de skulle svara arbetarna.)

Vi fick vänta i drygt en vecka innan svaret lästes upp för oss i telefon.

Kommentarer till Stabdirektörernas svar är egentligen överflödiga. Vi hade väntat att de skulle vara smarta nog att inte svara så öppet cyniskt.

som vi i början av den här artikeln.)

Skega Chilena S A, som till 90 procent ägs av Wallenbergs Incentive och till 10 procent av familjen Svensson, gör fina vinster. Toppåret hittills var 1974.

Även AGA, det äldsta svenska företaget i Chile, går med god vinst. Enligt Veckans Affärer planerar företaget att investera ca fyra miljoner kronor de närmaste fem åren.

När man ringer upp direktör Lars-Olof Fryklund på gasdivisionen är atmosfären rik-

Det svenska näringslivets relationer till juntans Chile är ett stort ämne. Artikeln ovan behandlar bara de svenska företag som producerar i Chile och hur de gynnas av juntans ekonomiska politik. Men svenska företag har också en omfattande handel med Chile. En bra kartläggning finns i Chilekommitténs stencil »Handel Sverige-Chile». Chiles ekonomi, svensk företagsamhet i och handel med Chile kan också studeras i gamla nummer av Chilebulletinen, bl a: 4/73, 5/74, 6/74, 3/75 och 2/76. Samtliga skrifter kan beställas från Chilekommittén, adr Box 622, 101 28 Stockholm.

Ockuperade...ja. Besegrade...aldrig!

Från ett flygblad som spreds i samband med gruvarbetarnas strejk i Siglo XX.

I gryningen den 9 juni väcks flera ledare ur det Bolivianska Gruvarbetarförbundet brutalt av soldater i huvudstaden La Paz. De fångslas. Några timmar senare dånar jaktplan ur det bolivianska flygvapnet fram på låg höjd över det stora gruv-samhället Siglo XX. Klockan ett på dagen tju-tar så byns fabriksvissla ut en gäll varning till be-folkningen – 2 000 tungt beväpnade soldater när-mar sig Siglo XX. Inom några timmar är samtliga viktigare gruvdistrikt i landet ockuperade av militär. Åter har Banzer-diktaturen gått till mas-sivt militärt angrepp mot den folkliga opposi-tionen.

– Men det var svårare att be-segra oss än vad Banzer hade trott, säger Dionisio Coca, gruvarbetarledare från Sig-lo XX som nyligen lyckats ta sig till Sverige.

– Och Banzers seger är inte beständig. Han har fått betala

ett något pris för ett tillfälligt lugn. Vi har visat vår styrka och lärt oss mycket för den fortsatta kampen, fortsätter Dionisio.

Deporterades till Chile

Hans kamrat Eduardo Dalen-ce, också han gruvarbetare, nickar instämmande. Dionisio och Eduardo vet vad de talar om. De deltog bägge i mot-ståndet mot Banzerdiktatu-ren, fängslades i slutet av juni och deporterades sedan till en liten by i södra Chile där de bevakades av Pinochets solda-ter. Efter en och en halv månad lyckades de nattetid smyga sig förbi bevakningen och ta sig till Santiago. I början av september kom de till Sverige. Nu arbetar de för att sprida lärdomar från kam-pen och för att alla andra fängslade och deporterade kamrater skall frigges.

Ultimatum till regeringen

– På kongressen i maj stärktes Gruvarbetarförbundet. Vi av-satte ledare som varit undfal-lande mot regeringen och an-tog en gemensam kampplatt-form för alla landets gruvarbe-

tare. Och vi ställde ett ultima-tum till regeringen på lönehöj-ningar. Om vi inte hade fått igenom våra lönekrav före den 18 juni så skulle vi gå ut i generalstrejk på obestämd tid, säger Eduardo.

– Regeringen dröjde länge med att svara. Sedan kom ett förslag om en löjligt liten löneökning. Men Banzer visste att vi var starka. Därför våga-de han inte vänta till den 18. Genom att angripa oss innan trodde han att vi lätt skulle kunna besegras, fortsätter hans kamrat.

Hat och organisering

I början av juni hade den bolivianska regeringen extra stor anledning att känna sig hotad av den förestående gruvarbetarstrejken. Hatet och missnöjet mot Banzerdik-taturen hade växt kraftigt under de senaste åren, liksom oppositionens organisering. Dessutom fanns ett växande missnöje också inom sektorer av krigsmakten och borgar-klassen. Detta missnöje ut-trycktes framförallt i en rent fascistisk opposition som krävde än hårdare tag, men bland de yngre officerarna fanns också en progressiv strömning.

»Torres ska begravas här!«

Den 3 juni mördas den förre bolivianske presidenten Juan José Torres i sin landsflykt i Argentina. Torres ledde en progressiv regering som störta-des 1971 av Banzer i en blodig militärkupp. Hans folkliga stöd i Bolivia är fortfarande mycket stort.

Misstankar om att bolivianska agenter haft ett finger med i mordet sprider sig snabbt. Studenter, fabriks- och gruv-arbetare och många andra protesterar mot mordet och kräver att Torres skall få be-gravas i Bolivia. Regeringen vägrar och protesterna växer. På en del håll genomförs korta strejker.

Banzer till attack

Skall Banzer överleva måste han gå till attack. Och det genast, innan gruvarbetarna går ut i en välorganiserad strejk och med sin tyngd och militans kan dra med sig andra folkliga sektorer i en verklig konfrontation med regeringen.

En lyckad attack mot den folkliga rörelsen är också det enda sättet för Banzer att avvärja kupphotet från de

fascistiska sektorerna. På samma sätt kan han också slå ut den lilla progressiva oppositionen inom krigsmakten.

Generalstrejk blir svaret

När gruvdistriktet Siglo XX ockuperas av trupper klockan ett på dagen fängslas många gruvarbetarledare. Fackförningens egna radiostation, »Gruvarbetarens röst», och områdets övriga oppositionella radiosändare beslagas av militären. Snart smattrar sändarna ut regeringens propaganda. Ömsom hotar man, ömsom lovar man. Men nere i gruvan samlas klockan tre de kvarvarande fackliga ledarna och beslutar utlysa generalstrejk. Strejken skall pågå tills regeringen uppfyllt följande krav:

Torres skall få begravas i Bolivia, alla fängslade kamrater skall frigges, radiosändarna skall återlämnas, lönen skall höjas från nuvarande 20 till 80 pesos (20 pesos är ungefär en dollar) och militären skall lämna gruvdistriktet.

Största strejken

Trots den militära inringningen av Siglo XX och andra gruvområden och trots den stränga presscensur som regeringen genast inför, så når uppmaningen om strejk och solidaritet ut till andra delar av landet. Snart sprids också information om strejken utanför landets gränser.

Banzerregeringen har gått till attack för att förekomma gruvarbetarnas strejk. Men snart står man inför den största strejkrörelsen någonsin i landet sedan militärkuppen 1971. Nästan samtliga gruvarbetare vid de statliga tenngruvorna strejkar. Vid skofabriken Manaco (det kanadensiska bolaget Bata:s fabrik) inleds en 48-timmars strek och studentrörelsen mobiliserar.

Inga livsmedel, ingen lön

Fredagen den 11 juni stänger trupperna i Siglo XX bolagsbutiken och hotar med att också stänga av såväl dricksvatten som elektricitet om inte arbetarna återgår till arbetet. Regeringen försöker svälta ut arbetarna och deras familjer. Från de beslagtagna radiosändarna hotas de strej-

kande med omedelbart avsked och vräkning från sina bostäder. President Banzer besöker gruvdistriktet för att försäkra sig om att jakten på de fackliga ledare som fortfarande är i frihet fortskrider. Bostäder och sjuhus genomletas.

Dagen därpå är det egentligen avlöningsdag i Siglo XX. Men bolaget vägrar att betala ut några pengar. Och bolagsbutiken förblir stängd. Då tar kvinnoföreningen i området initiativ till att organisera gemensamma måltider. Man delar på den knappa maten och lagar den tillsammans. Initiativet sprider sig och en viktig sammanhållning utvecklas kring de gemensamma måltiderna.

Mat till soldaterna

Gruvarbetarna inser också det viktiga i att nå ut med strejkraven till de soldater som ockuperar området. Förhållandena för dessa är bedrövliga. Kylan är svår, särskilt om nätterna då temperaturen kan krypa ner till 15 minusgrader. Soldaterna är inte klädda för sådan köld. Inte heller får de ordentlig mat. Det talas redan

om dödsfall bland de meniga. Trots den svåra matbristen delar gruvarbetarhustrurna med sig av te och bröd till soldaterna. Samtidigt sprider man flygblad. Där skriver man bl a:

” Kamrat soldat, har du någon gång frågat dig varför du hungrande och frysende tvingas stå på vakt här i Siglo XX? Och har du frågat dig av vilken anledning du, en vanlig enkel bolivian, tvingas rikta ditt gevär emot och hota andra enkla bolivianer, som vi gruvarbetare? Vet du kanske inte, kamrat soldat, att vi gruvarbetare har många barn, att vi har en mor och att vi har en hustru som skulle bli försvarslösa om du skulle lyda generalernas order att massakrera oss??

Vi har bara begärt bättre löner. För liksom du är vi hungriga. Och liksom du,

kamrat soldat, fryser vi. Och på samma sätt fryser och hungrar våra barn och hustrur.

Vi vill inte slåss mot dig. Och vi vill inte heller att du, kamrat soldat, skall slåss mot oss. Vi vill inte att bolivianska bröders blod skall flyta, som soldaternas och gruvarbetarnas. ”

Bönderna lyder inte

Strejken fortsätter att sprida sig i landet och allt fler stöder de strejkandes krav. Studentrörelsen deklarerar strejk på obestämd tid. Regeringen försöker mobilisera bönderna runt gruvdistriktet till en marsch mot gruvarbetarna. Bönderna får stora mängder sprit, cocablad och tobak. Berusade och aggressiva skall de sedan angripa gruvarbetarna, är tanken. Men försöket misslyckas, bönderna vägrar att lyda regeringens »ledare». I La Paz-området går många bönder ännu längre: Man uttalar sitt stöd för gruv- ▶

Arbetet under jord i Siglo XX är mycket påfrestande. De flesta gruvarbetarna dör unga, ofta i silikos. Arbetaren på bilden tuggar cocablad, därav den uppsvällda kinden. Giftet dövar hungern och gör arbetet lättare att uthärda. Foto: Mikael Wiström.

Den här arbetaren kör tåget som fraktar malmen ut ur gruvan.
Foto: Mikael Wiström.

arbetarnas kamp och utlovar materiellt stöd.

Höjdpunkten nådd

Den 16 juni går så arbetarna i flera privata tenngruvor ut i solidaritetsstrejk. De privatanställda gruvarbetarna brukar inte strejka och deras solidaritet är därför en stor framgång. Högt uppsatta bolivianska präster protesterar mot regeringens grymheter och förklarar att rätten till facklig organisering och till strejk är en helig rättighet.

Strejkrörelsen når nu sin höjdpunkt. Omkring 40 000 arbetare strejkar. Det statliga tennbolaget COMIBOL klagar över att man förlorar 800 000 dollar om dagen på strejken.

Förtryck och mutförsök

Regeringen skärper den militära inringningen av gruvdistrikten. Livsmedel till gruvarbetarna från solidariska fabriksarbetare i Cochabamba beslagtogs. Våldsamma attacker mot gruvarbetarbostäder genomförs i flera distrikt för att bryta motståndsviljan.

Samtidigt kombineras förtrycket med en »mjuk» linje: mutförsök av olika slag. Några fackliga ledare, som sålt sig till regeringen, uppmanar via de beslagtagna radiosändarna gruvarbetarna att återgå till arbetet. De som återgår till arbetet skall slippa bli avskedade. En viss lönehöjning utlovas också. Vidare skall de till förmånliga priser få köpa

blå tv-apparater och kylskåp. I gruvdistriktet Huanuni lovar regeringen t o m att bygga tak över idrottsanläggningen och asfaltera huvudgatan om de strejkande återgår till arbetet.

Sista ledarna fångas

Efter två veckors strejk utan strejkkassor, med livsmedelsbutikerna stängda i de militärt inringade gruvdistrikten, med militära terroraktioner, med mord på gruvarbetare och studenter och med de flesta fackliga ledare fångade, är de strejkande nu hårt ansatta. När flera av de kvarvarande ledarna för Gruvarbetarförbundet upptäckts och fångas vid ett hemligt möte i La Paz den 21 juni, kommer den absoluta vändpunkten. Strejkrörelsen förlorar det sista som finns kvar av (den bristfälliga) övergripande ledningen. Många fackliga ledare deporteras till södra Chile. (Se ruta härintill.)

På många håll börjar man återgå till arbetet. Längst håller de strejkande ut i det röda fästet Siglo XX. Men vid månadsskiftet juni/juli är den stora strejkrörelsen nerslagen.

Inte bara nederlag

Sammanlagt har omkring ettusen personer fångats. Detta innebär naturligtvis ett mycket hårt slag för de folkliga organisationerna. De flesta av de fångade är fackliga och politiska ledare. Hårdast har förtrycket drabbat

gruvarbetarnas fackliga organisationer. Men viktigare än nederlaget är kanske den bredd och styrka som strejkrörelsen visat. Till skillnad från tidigare strejker så stod gruvarbetarna denna gång inte isolerade. Och att man trots den mycket bristfälliga ledningen och Banzerregimens kontroll över massmedia ändå lyckades hålla ut i tre hela veckor (i Siglo över en månad), visar vilken hög nivå arbetarnas politiska medvetande har nått.

»Inte krossade»

– Naturligtvis var det ett nederlag för oss, men vi är inte krossade, säger Dionisio.

– Nu gäller det att åter bygga upp de fackliga organisationerna. Och äntligen skapa det som hittills saknats, en enhetlig politisk ledning för det folkliga motståndet, fortsätter han.

– Och »lugn och ro», det har Banzer fortfarande inte lyckats åstadkomma, trots allt sitt förtryck, säger han och ler.

– Såväl under juli som augusti

Dionicio Coca

Eduardo Dalence

och september har organiserade protester och t o m små strejker ägt rum. Bland annat har anhängare till fångsade och deporterade fackliga aktivister genomfört en hungerstrejk. Och universiteten är fortfarande stängda. Både Dionisio och Eduardo utstrålar stark optimism, de är inte knäckta. Tvärtom. De har mera fäst sig vid framgångarna än vid nederlaget.

P.F.

Under den stora strejkrörelsen i Bolivia fångades omkring ettusen personer. Av dessa har sedan i två omgångar sammanlagt 50 deporterats till småbyar i södra Chile. Där bevakas de av Pinochetjuntans soldater. Huvuddelen av de deporterade är fackliga ledare. Bland dem finns t ex generalsekretären i det Bolivianska Gruvarbetarförbundet, Victor López.

Nyligen har två av de deporterade, Dionisio Coca och Eduardo Dalence, lyckats ta sig till Sverige och berätta om situationen för de förvisade. De lever alla under ytterst svåra förhållanden. Klimatet i södra Chile är mycket påfrestande, kallt och regnigt. Många av gruvarbetarna lider svårt av sjukdomar som blå silikos och magsår, och av sviter från tortyr och misshandel. Någon kvalificerad läkarvård finns inte i de små byarna och det är förbjudet att lämna den ort man förvisats till. Pinochets soldater tvingar de förvisade att stanna där de är. För flera av gruvarbetarna är situationen därför direkt livshotande. Bland de mest hjälpbehövande kan nämnas Paulino Joaquina, 48 år, som lider av svår silikos och dessutom börjar bli förlamad. Hemma i gruvområdet Oruru har han hustru och 8 barn. Flera av de deporte-

rade befinner sig i en liknande situation.

Av den bolivianska regeringen kräver vi:

ATT alla politiska fångar i landet frigges, och

ATT de till Chile deporterade omedelbart tillåts att, om de så önskar, återvända till Bolivia och där vistas i frihet.

Av den chilenska juntan kräver vi:

ATT de till Chile förvisade bolivianerna omedelbart får fullständig frihetsfrihet och garanteras fri utresa till det land de själva önskar.

Av den svenska regeringen kräver vi:

ATT den protesterar och framför ovanstående krav hos såväl den bolivianska som chilenska regeringen, och

ATT den omedelbart erbjuder politisk asyl och hitresa för alla de deporterade som vill till Sverige.

Ta upp frågan på din arbetsplats! Skicka protestuttalanden enligt ovan till:

Presidente Hugo Banzer, Casa del Gobierno, La Paz, Bolivia.

Presidente Augusto Pinochet, Edificio Diego Portales, Santiago, CHILE.

Statsrådet Karin Söder, Utrikesdepartementet, Box 161 21, 103 23 Stockholm.

Sam Jansson, chileaktivist

Han har slagits mot fascism och kapitalism i över 50 år

En av chileaktivisterna som brukar stå med bössa och bulletiner i Fruängens centrum utanför Stockholm är en statargrabb från Eskiltuna som kämpat mot Ford i Detroit på 20-talet, mot Franco på 30-talet och mot SAF i Metallstrejken på 40-talet.

Han heter Sam Jansson och är 73 år. Den mannen är historia. Han har deltagit i den internationella kampen för socialism sedan 1919. Och han kan berätta om det.

Om hur det var att jobba fackligt på Ford-verken t ex. Sam sitter i tvåan i Västertorp och blir ömsom förbannad, ömsom glad när han minns.

– Ford hade en regel. När en gubbe hade jobbat vid banden i tolv år, varken mer eller mindre, då fick han sparken.

– För Ford räknade med att efter tolv år i det jävla jobbet, då måste man vara utsliten. Och har man inte slitit ut sig efter tolv år, då måste man vara lat och är ändå inget att ha.

– Vad skulle vi göra åt det? Vi kunde inte förhandla om sånt. Det fanns ingen anställningstrygghet. Men vi fick en idé.

– Ett år när en kull på flera hundra hade sparkats ut och stod på bar backe, då gick alla gubbar hem och snackade med sina käringar. Nästa dag var det proppfullt i Fords anställningskontor. Alla som fått sparken, alla deras fruar och alla deras ungar.

– Och en kille reste sej och sa: »Nu har vi fått sparken och kan inte få några nya jobb.

Dom här kvinnorna och barnen kan vi inte försörja längre. Så vi lämnar dom här.» Och så gick gubbarna.

– På bolaget blev dom livrädda för att det skulle gå ut i pressen, det skulle bli skandal. Så dom tog tillbaka, inte alla, men åtminstone tvåhundra man.

Sam ser lycklig ut när han berättar den här historien. Man får en känsla av att det var en ljus tid i hans liv, trots att det var fruktansvärt hårt.

– Efter börskraschen hittade man varje vecka människor i Detroit som hade svultit ihjäl. När dom obducerade liken såg dom att en del t o m hade ätit gräs. Förföljelserna mot radikaler och mot invandrare var ruskiga. Men ändå, det var jädrikt spännande att jobba fackligt där.

Det fackliga arbetet har alltid varit det viktigaste för Sam. Men vid sidan av det har han engagerat sig i solidaritetsarbetet.

För två år sedan gick han med i Chilekommittén. Han är ansvarig för insamlingsarbetet i Hägersten-Skärholmens lokal-kommitté.

– Det är inte mycket, det jag gör, säger han. Man är ju inte ung längre. Men jag gjorde en grej som var rätt kul. Det var på distriktskonferensen i Konsum, då hade jag en motion om bojkott där. Så jag reste mej och började prata om hur det är i Chile.

– Då sitter det alltid en massa gamla tanter där, på dom där mötena. Så jag satte igång att prata om Victor Jara. Och jag

Sam Jansson, aktiv i Hägersten-Skärholmens Chilekommitté, I den här artikeln berättar han bland annat om sin tid som facklig förtroendeman på Ford-verken i Detroit på 20-talet och jämför dagens solidaritetsarbete med Spanienrörelsen för 40 år sedan, där han också var aktiv.

breddade på om hans vackra sånger och så berättade jag om hur dom bar sej åt mot honom, där på stadion. Det har väl aldrig blivit såna applåder på ett Konsummöte. Motionen verkade hur säker som helst.

– Men då kom det upp ett par såna där grabbar i kostymer du vet, såna som alla röstar efter vad dom säger. Och dom sa nja och så blev den ju nedröstad så klart.

För 40 år sedan jobbade Sam för Spanien. Hur är Chile-rörelsen i jämförelse med det arbetet?

– Spanienrörelsen hade mycket större facklig tyngd, det saknar vi nu. Metalls kassör var kassör även för Spanien-

insamlingen. Det var en större enighet, där jobbade ju sossar, syndikalister och kommunister ihop. Samtidigt var det en mycket mer arbetardominerad rörelse, på den tiden var ju studenterna reaktionära.

– Det här säger jag inte för att förringa det vi gör för Chile idag. Då blev det ju t ex aldrig såna stora demonstrationer som det kan vara nu.

– Nu börjar det ju äntligen hända saker i Syderuopa. Vad kommer att hända i Spanien? Det tycker jag är verkligt spännande. När det gäller Chile kan jag inte känna samma optimism. Det som händer i Latinamerika nu tycker jag är otäckt och jag förstår mig egentligen inte på det. Men man kan ju trösta sig med att terrorism är ett uttryck för svaghet, inte för styrka.

UNITED FRUIT CO.

De o

Gabriel García Márquez: Hundra år av ensamhet Wahlström & Widstrand

Det är sent på kvällen den 5 december 1928 i den lilla staden Ciénaga på den colombianska atlantkusten, helt nära staden Santa Marta. Den tropiska sommarhettan ligger – trots att det är kväll – tung över de tusentals bananarbetare som har samlats på torget framför United Fruits kontor i staden. Sedan början av november strejkar mellan tio och tjugotusen arbetare på United Fruits jättelika bananplantager. De kräver högre löner, de kräver att det nordamerikanska bolaget ska uppfylla den colombianska sociallagstiftningen och de kräver att systemet med bolagsbutiker, som genom sitt kreditsystem klavbinder arbetarna för livet vid företaget, ska upphöra. Det är en fredlig strejk. Arbetsministerens ombud i Magdalenaområdet har t o m sagt att den är rättvis. Men regeringen lyssnar inte på arbetarna. Och inte heller på sitt ombud. Regeringen lyssnar på United Fruit. Och United Fruits representanter säger att bananarbetarna håller på att konspirera fram ett kommunistiskt uppror i Magdalena. Att främmande kommunistiska agenter leder strejken och uppviglar befolkningen. United Fruit kräver att militär skickas till Magdalena för att slå ned strejken. Och regeringen lyder.

För att ge det militära ingripandet ett sken av laglighet förklarar regeringen krigstillstånd i området. Krigstillståndet blir känt den 5 december. Det är därför arbetarna i Ciénaga har samlats på torget.

– Här är inget krig, ropar de till soldaterna som står uppställda på andra sidan torget.

– Vi strejkar för rättvisa krav. Arbetarnas rop gör soldaterna osäkra. Men general Cortés Vargas, som av regeringen utnämns till civil och militär kommendant i området, vet att lyda och ge order. Han höjer sitt gevär och skjuter rakt in i människomassan.

Det är om denna händelse Gabriel García Márquez berättar i det här avsnittet ur sin bok »Hundra år av ensamhet».

»Hundra år av ensamhet» är García Márquez mest berömda bok – och kanske hans bästa. Den handlar om byn Macondos och familjen Buendíes historia. Deras uppgång, nedgång och fall. Men i själva verket handlar den om Colombia. Om det våld och förtryck som präglat det colombianska folkets historia. Om de försök till uppror mot förtrycket som gjorts.

»Hundra år av ensamhet» är en underbar bok. Levande, rolig, mystisk, fantastisk... Men mystiken och fantastikerna är inga sagor. De är levande delar i den historia som de gamla i Ciénaga och andra byar utefter atlantkusten än idag berättar för sina barnbarn.

García Márquez har gett ut många böcker, men just nu är han främst verksam som journalist. Bl a är han ansvarig utgivare för den colombianska vänstertidningen Alternativa, som han också var med och startade för några år sedan.

...löda har aldrig funnits

Den nye Aureliano hade just fyllt ett år när den offentliga spänningen utan föregående varning exploderade. José Arcadio Segundo och andra ansvariga syndikalister som hittills hade arbetat i det tysta dök upp helt olägligt i slutet av veckan och ordnade demonstrationer i alla byar inom banandistriktet. Polisen inskred för att hålla ordning. Men under natten till måndagen släpade man bort de ansvariga ur deras hem och förpassade dem till provinshuvudstadens fängelse med femkilos järnbojor på fötterna. Bland dem befann sig José Arcadio Segundo och Lorenzo Gavilán, en överste i den mexikanska revolutionen, landsflyktig i Macondo, som sades ha varit vittne till sin kamrat Artemio Cruz' heroiska uppträdande. De blev befriade inom tre månader då regeringen och banankompaniet inte hade kunnat enas om vem eller vilka som skulle tillförsäkra dem deras uppehälle i fängelset. Arbetsarnas missnöje gällde denna gång de osunda bostäderna, bedrägeriet med läkartjänsterna och arbetsvillkorens orättvisor. De framhöll dessutom att man inte betalade dem med gångbart mynt utan med kuponger som bara dög till att köpa virginiaskinska i kompaniets kommissariat. José Arcadio Segundo fängslades för att han avslöjade att systemet med kupongerna var ett sätt för kompaniet att finansiera sina fruktbåtar, för om dessa inte hade fört varor till kommissariatet skulle de ha måst gå tomma tillbaka från New Orleans till hamnarna för inspeppning av bananer.

De övriga klagomålen var allmänt kända. Kompaniets läkare undersökte inte de sjuka utan lät dem ställa sig i kö framför poliklinikerna där en sköterska lade ett ärgroönt piller på deras tunga så att de fick sumpfeber, dröppel eller förstoppning. Kompaniets arbetare bodde hoppackade i eländiga tillhåll. I stället för att bygga latriner förde ingenjörerna vid jultiden med sig till lägren ett slags flyttbara avträden, ett för varje femtital personer, och demonstrerade offentligt hur de skulle användas för att hålla så länge som möjligt. De förfallna svartklädda advokaterna, som förr hade belägrat överste Aureliano Buendía och som nu var banankompaniets befullmäktigade, avfärdade dessa anklagelser med godtyckliga motiveringar som tycktes vara hämtade från magin. När arbetarna hade satt upp en enhälligt antagen promemoria med sina krav, dröjde det åtskilligt innan de officiellt kunde framlägga den till banankompaniet. Så snart mister Brown fick höra vad de hade kommit överens om, lät han koppla sin lyxvagn till tåget och försvann från Macondo med de viktigaste representan-

terna för sitt företag. Några arbetare upptäckte emellertid följande lördag en av dem på en bordell och fick honom där att på stående fot, naken med kvinnan som hade lånat sig till att locka honom i fällan, skriva under ett exemplar av dokumentet. De begravningsklädda advokaterna bevisade inför domstol att den mannen inte hade något att göra med kompaniet, och för att ingen skulle tvivla på deras bevisföring lät de fängsla honom som usurpator. Något senare överraskade man mister Brown när han reste inkognito i en tredjeklassvagn och tvingade honom att skriva under ett exemplar. Dagen därpå trädde han fram inför domarna med svartfärgat hår och talade flytande spanska. Advokaterna bevisade då att detta inte var mister Jack Brown, överintendent för banankompaniet och född i Prattville i Alabama, utan en ofarlig försäljare av medicinalväxter, född i Macondo och där döpt med namnet Dagoberto Fonserca. Kort därpå, efter ett nytt försök av arbetarna affischerade advokaterna på offentliga platser ett intyg om mister Browns bortgång, bevittnad av konsul och ambassadsekreterare, i vilket det tillkännagavs att han den nionde sistslidna juni månad hade hittats överkörd av en bil från brandkåren i Chicago. Trötta på dessa vanvettiga utläggningar avstod arbetarna från att vända sig till Macondos myndigheter och vädjade med sina klagomål direkt till högre instanser. När de kom dit, visade rättens trollkarlar att deras reklamationer inte hade något värde av den enkla anledningen att banankompaniet aldrig hade haft och aldrig skulle få några arbetare i sin tjänst, eftersom det inskränkte sig till helt tillfälliga och i varje fall temporära rekryteringar. Så skingrades myten om virginiaskinskan, de undergörande pillerna och julhelgens avträden när det fastställdes genom domstolsutslag och tillkännagavs i högtidliga kungörelser att arbetarna inte existerade.

Storstrejken bröt ut. Arbetet på odlingarna avbröts mitt i skörden, frukten ruttnade på stockarna och tågen med de hundratjugo vagnarna stod orörliga på sidospåren. Det vimlade av sysslösa arbetare i byarna. Turkarnas gata ståtade med en lördag som varade hela veckan och i biljarden på Hotel Jacob måste man fastställa skift på tjugofyra timmar. Där befann sig José Arcadio Segundo den dag då det tillkännagavs att krigsmakten hade fått order att återställa den allmänna ordningen. Det var tre regementen som med sin paradmarsch till takten av galärslavars trummor fick jorden att darra.

Andedragen från denna månghövdade drake dränkte middagstimmens klarhet i en förpestande ånga. Det var små, grov-hugna, klumpiga karlar. De hade en utdunstning som från hästar, en lukt av köttstycken uppfrätta i solen, med högländarnas sammanbitna och outgrundliga djärvhet. Fast det tog mer än en timme innan de hade dragit förbi kunde man tro att det bara var ett fåtal förband som gick runt och kom tillbaka, för alla var identiska, söner av samma mor, och alla uthärdade med samma dumdryghet början av sina ränslor och fältflaskor, skammen av sina gevär med påsatta bajonetter och den blinda lydnadens och krigarårens krux.

Krigslagarna gav armén befogenhet att spela skiljedomarens roll i konflikten, men något försök till medling mellan parterna gjordes inte. Så snart de hade demonstrerat sin makt i Macondo lade soldaterna ned vapnen, skar och lastade bananerna och satte tågen i rörelse. Arbetarna, som till det ögonblicket hade nöjt sig med att avvakta, flydde upp i bergen utan andra vapen än sina arbetsknivar och började sabotera detta sabotage. De satte eld på kompaniets egendom och kommissariat, rev upp järnvägsspåren för att hindra tåget, som började bana sig väg med kulspruteeld, och skar av telegraf- och telefonförbindelser. Bevakningskanalerna färgades röda av blod. Mister Brown, som befann sig levande mitt i den elektrifierade hönsgården, hämtades från Macondo med sin familj och sina övriga landsmän och alla fördes till ett säkert område under arméns beskydd. Situationen hotade att urarta till ett ojämnt och blodigt inbördeskrig, då myndigheterna utfärdade en kallelse till arbetarna att samla sig i Macondo. Kallelsen tillkännagav att provinsens civile och militäre chef skulle komma dit följande fredag och var villig att medla i konflikten.

José Arcadio Segundo var med i folkmassan som trängdes utanför järnvägsstationen redan på fredagsmorgonen. Han hade deltagit i ett möte med de ledande syndikalisterna och fått i uppdrag att tillika med överste Gavilán tränga in i folkmassan och orientera den i enlighet med omständigheterna. Han fick kväljningar och knådade mot gommen en saltblandad deg, när han märkte att man nu hade utplacerat kulsprutenästen kring det lilla torget och att banankompaniets taggtrådsomgärdade stad försvarades av artilleripjäser. I väntan på ett tåg som aldrig kom hade mer än tre tusen personer, däribland arbetare, kvinnor och barn, framemot middagstimmens övervämmat den öppna platsen framför järnvägsstationen och trängt in på de när-

liggande gatorna som armén hade spärrat med kulsprutehackar. Det hela verkade då inte bara som en mottagning utan som en festlig marknad. Man hade fört över stånden med stekta godbitar och drycker från Turkarnas gata och människorna uthärdade med gott humör den besvärliga väntetiden i solgasset. Strax före klockan tre gick ett rykte om att det officiella tåget inte skulle komma förrän dagen därpå. Den trötta folkmassan uppgav en suck av besvikelse. En löjtnant i armén klättrade upp på stationshusets tak, där det fanns fyra kulsprutenästen riktade mot mängden, och gav signal till tystnad. Bredvid José Arcadio Segundo, därnadanför, stod en mycket stor och kraftig kvinna, barfota med två barn på ungefär fyra och sju år. Hon tog upp den yngste och bad José Arcadio Segundo, fast hon inte kände honom, att lyfta upp den andre för att han bättre skulle höra vad som yttrades. José Arcadio Segundo lät pojken sitta grensle på sin nacke. Många år senare skulle pojken alltför berättat, även om ingen trodde honom, att han hade sett hur löjtnanten läste med en grammofoontratt Dekret nummer 4 från provinsens civil- och militärchef. Det var undertecknat av general Carlos Cortes Vargas och hans sekreterare major Enrique García Isaza och i tre artiklar på åttio ord stämplade det de strejkande som *en hop förbrytare* och gav armén befogenhet att nedslå dem med skottlossning.

När dekretet under öronbedövande protester var uppläst ersattes löjtnanten på stationstaket av en kapten som med grammofoontratten gav tecken att han ville tala. Folkmassan iakttog åter full tystnad.

– Mina damer och herrar, sa kaptenen lågt, nästan trött, långsamt, ni har fem minuter på er att rymma fältet.

Visslingarna och de fördubblade tjuten dränkte trumpetstöten som tillkännagav att fristen hade börjat. Ingen rörde sig.

– Det har gått fem minuter, återtog kaptenen i samma ton. En minut till, sedan skjuter vi.

Våt av kallsvett tog José Arcadio Segundo ned barnet från axlarna och överlämnade det åt kvinnan. »De där banditerna kan ge sig till att skjuta», mumlade hon. José Arcadio Segundo fick inte tid att säga något, för i samma ögonblick igenkände han överste Gaviláns heta röst när han gav eko åt kvinnans ord med ett skrik. Hetsad av spänningen, av den sällsamt djupa tystnaden och övertygad om att ingenting skulle få denna folkmassa, förstelnad av dödens trollmakt, att röra på sig sträckte sig José Arcadio Segundo upp över det hav av huvuden han hade framför sig och höjde för första gången i livet sin röst.

– Skurkar! skrek han. Vi skänker er den minuten som fattas.

Han hade knappt hunnit upphäva sitt rop förrän något hände som inte ingav honom någon skräck utan ett slags hallucination. Kaptenen gav order om eld och fjorton kulsprutenästen svarade honom

på ögonblicket. Men allt verkade fars. Det var som om kulsprutorna hade varit laddade med fyrverkeriammunition, för man hörde det flåsande smattet, man såg de vitglödande spottloskorna, men man märkte inte den minsta reaktion, inte en röst, inte ens en suck i den kompakta människomassan som tycktes hoplödd av en ögonblicklig osårbarhet. Plötsligt hördes från ena sidan av stationen ett dödsskrik som slet förtrollningen: »Aaaaj, min mor!» En jordstöt, ett vulkanutbrott, ett underjordiskt vrål sprängde folkmassan med ofattbar expansionskraft. José Arcadio Segundo fick knappast tid att lyfta upp barnet, medan modern och det andra barnet sögs upp av folkmassan som slungades ut centrifugalt i panik.

Många år senare skulle barnet ännu berätta, trots att byborna fortsatte att betrakta honom som en förkommen gammal stackare, att José Arcadio Segundo hade tagit honom på sin nacke och låtit sig släpas nästan i luften, som svävande på folkmassans skräck, mot en gata i närheten. Från sin gynnade position kunde barnet se hur den framväljande folkmassan i detta ögonblick nådde gathörnet och hur kulsprutehackarna öppnade eld. Flera röster skrek på samma gång:

– Kasta er till marken! Kasta er till marken!

De första leden hade redan gjort det, nedmejade av kulsprutorna. I stället för att kasta sig till marken försökte de överlevande att vända tillbaka till stationsplanen, men paniken gav då ett slag med drakstjärten och skickade dem i en kompakt våg, mot en annan kompakt våg som rörde sig i motsatt riktning, utslungad av ett annat slag med drakstjärten från gatan mittemot, där kulsprutorna också sköt utan avbrott. De var kringrända, svängde runt i en jättevirvel som så småningom reducerades till sitt epicentrum, för ytterkanterna blev systematiskt avklippta runt om, som man skalar en lök, av kulsprutornas omätliga och metodiska saxar. Pojken såg en kvinna på knä med korslagda armar i en glänta som på ett mystiskt sätt hade skonats av elden, och det var där José Arcadio Segundo satte ned barnet i det ögonblick då han störtade med ansiktet badande i blod, innan människovägen vällde fram över gläntan och sopade bort den knäböjande kvinnan och med henne torkans höga himmel och hela den ruttna värld där Ursula Iguarán hade sålt så många små djur av karamell.

När José Arcadio Segundo vaknade låg han på rygg i mörkret. Han märkte att det var på ett tyst och oändligt tåg, han var klabbig i håret av levrat blod och vartenda ben i hans kropp värkte. Han kände en outhärdlig trötthet. Beredd att sova många timmar, fri från skräcken och fusorna, vände han sig på den sida som gjorde minst ont, och först då upptäckte

han att han låg på de döda. Utom mittgången fanns inte en tom fläck i vagnen. Det måste ha gått flera timmar sedan massakern, för liken hade samma temperatur som gipsfigurerna om hösten och samma konsistens av förstenat skum, och de personer som hade lastat in dem i vagnen hade haft tid att lägga dem i samma ordning och samma riktning som man transporterade bananstockarna. Med ett försök att skaka av sig mardrömmen släpade José Arcadio Segundo från den ena vagnen till den andra, i samma riktning som tåget gick, och i ljusskenet som föll in mellan träramarna var gång tåget passerade genom någon av de sovande byarna såg han de döda männen, de döda kvinnorna, de döda barnen som skulle dränkas i havet liksom maj gjorde med de skämda bananerna. De enda han kände igen var en kvinna som sålde läskedrycker på torget och överste Gavilán, som ännu bar hoprullat i handen det bälte med silverspänne med vilket han hade försökt att bana sig väg genom paniken. När han kom till den första vagnen tog han ett språng ut i mörkret och blev liggande i diket tills tåget hade kört förbi. Det var det längsta han någonsin hade sett, nästan tvåhundra godsvagnar, med ett lokomotiv i vardera änden och ett tredje i mitten. Det hade inget ljus, inte ens de röda och gröna signallykterna, och för med nattligt saktad och smygande fart. På vagnstaken såg man de mörka skepnaderna av soldater med uppställda kulsprutor.

Efter midnatt brakade ett störtregn löst. José Arcadio Segundo visste inte var han hade hoppat av, men han visste att om han gick i motsatt riktning mot tåget skulle han komma till Macondo. Efter mer än tre timmars vandring urskilde han, genomdränkt ända in på benen, med en fruktansvärd huvudvärk, de första husen i gryningens ljus. Vägled av kaffedoften gick han in i ett kök där en kvinna med ett barn på armen stod böjd över spisen.

– Goddag, sa han utmattad. Jag är José Arcadio Segundo Buendía.

Han uttalade hela namnet med varje stavelse för sig för att övertyga sig om att han levde, och det gjorde han rätt i, för kvinnan hade trott att han var ett spöke när hon i dörren såg den dystra gestalten med huvudet och kläderna nedsödade av blod, märkt av dödens hemska. Hon kände igen honom. Hon tog fram en filt, så att han kunde krypa in i den medan kläderna torkade vid spisen, värmda vatten till att tvätta såret, som bara var en rispa i huden, och gav honom en ren gasbinda att vira om huvudet. Sedan bjöd hon honom en skål kaffe utan socker, som man hade sagt henne att det dracks hos familjen Buendía och bredde ut kläderna vid spisen.

José Arcadio Segundo sa inte ett ord förrän han hade druckit ur kaffet.

– Det måste ha varit tre tusen, mumlade han.

– Vilka då?

Kinesiskt lån till Pinochet?

I nr 1/76 av Chilebulletinen uppgav vi att Folkrepubliken Kina beviljat Pinochet-juntan en kredit på 58 miljoner dollar. Våra källor visade sej tyvärr vara otillförlitliga, vilket härmed beklagas. Vi var dock i gott sällskap, eftersom en rad svenska och utländska tidningar med *Le Monde* i spetsen långt tidigare skrivit om denna kredit.

Vid tillfället i fråga ställde vi oss kritiska till Kinas ekonomiska stöd åt Pinochet-juntan – detta i motsats till den svenska organisationen SKP, vilken förfäktade tesen att Kinas lån till Chile minskade Pinochet-juntans beroende av USA och

därför var något progressivt. Chilekommittén var också kritiskt mot Kinas b omstrande handelsförbindelser med juntan – Kina är idag en av de tio största köparna av chilensk varor, och importen från Chile har mångdubblats sedan militärkuppen i september 1973. Även i detta avseende blev vi dock motsagda av SKP, som bla lanserade teorin att »om Kina köper chilensk koppar är detta i första hand ett slag mot USA-imperialismen» (Gnistar-redaktören Stefan Lindgren i radions Obs! den 2.12.75).

Fakta i kreditaffären är följande:

År 1971 beviljade Kina Allende-regeringen i Chile en kredit på 57 miljoner dollar. Villkoren var relativt oförmånliga

– bla var hela lånet bundet till inköp av kinesiska varor. Fram till militärkuppen hade Allende-regeringen endast utnyttjat fem av de 57 miljonerna.

Även under Pinochet-juntans tid har krediten utnyttjats dåligt eller inte alls, och det kvarvarande beloppet på 52 miljoner dollar skulle enligt det ursprungliga avtalet ha löpt ut den första juli i år. När tidsfristen närmade sej upptogs emellertid förhandlingar mellan Chile och Kina om en förlängning av krediten, och i början av juli kunde Chiles Peking-ambasadör, Hernán Hiriart Laval, belåtet meddela att Kina accepterat en fyraårig förlängning av lånetiden. (Källor: *El Mercurio*, intern. uppl. II-17.7.76 samt *Latin America Economic Report* nr 29/76).

Vi beklagar ånyo att våra tidigare uppgifter om denna kredit var felaktiga. Vi vill dock betona att den kritik vi tidigare har riktat mot SKP inte på något sätt påverkas av att vi lämnat felaktig information om ett kinesiskt lån. Till SKP återkommer vi i nästa nummer av bulletinen och i en kommande småskrift.

– De döda, förklarade han. Det måste ha varit alla som fanns på station.

Kvinnan mätte honom med en beklagande blick »Här har vi inte haft några döda», sa hon. »Alltsen din farbror överstens tid har det inte hänt något i Macondo.» I de tre kök där José Arcadio Segundo tog igen sig innan han kom hem svarade man detsamma. »Några döda har vi inte haft.» Han gick förbi stationsplanen och såg att diskarna där man hade sålt steksaker stod uppställda på varandra och inte heller där fann han några spår av massakern

Den officiella versionen, tusen gånger upprepade och idisslade i hela landet via alla de spridningskanaler regeringen hade funnit tillgängliga, slog till slut igenom: det hade inte funnits några döda, de tillfredsställda arbetarna hade återgått till sina familjer och banankompaniet uppsköt all sin verksamhet tills det slutade regna. Krigslagarna upprätthölls för den händelse det skulle bli nödvändigt att vidta extra åtgärder mot katastrofen på grund av det oändliga regnandet, men trupperna var inkvarterade. Under dagen gick militärerna omkring på de forsande gatorna med byxorna uppkavlade på

halva benen och lekte skeppsbrutna med barnen. På nätterna, efter taptot, stötte de upp dörrarna med sina gevärskolvar, släpade ut de misstänkta ur deras sängar och tog dem med på en resa utan återvändo. Alltjämt fortsatte jakten på missdådare, mördare, brandstiftare och folk som uppreste sig mot Dekret nr 4, men militärerna förnekade det hela inför offrens anhöriga som trängdes på kommandots expeditioner för att få veta något. »Det var nog bara en dröm», envisades officerarna. »I Macondo har ingenting hänt, ingenting händer och ingenting kommer att hända. Macondo är den lyckliga byn.» Så genomfördes utrotandet av de syndikalistiska ledarna.

►13 Sv. företag

tigt gemyttlig i jämförelse med Stab.

– Siffror för investeringar och vinster är meningslösa när man talar om Chile, säger han. Inflationen gör att siffror blir hopplösa att översätta. Men vi gör inga lysande vinster, det kan jag säga.

– Det lilla vi vinner går till investeringar i Chile, vi tar inte hem någonting. Det har vi inte gjort på femton år. Nej, vi strävar bara efter att överleva.

– Vi gynnar landet

– Vi tycker att vi har ett ansvar för länder där vi har funnits länge, fortsätter Fryklund. Vi har ju en för landet livsnödvändig produktion. Skulle vi sluta producera syr-

gas och acetylen för den chilenska industrin, skulle det innebära katastrof för landet.

– Varför det har blivit bättre? Det kan du säkert svara på lika bra som jag. Prissättningen är ju relativt fri nu. De har ju den politiken.

Tycker du att juntan för en bra ekonomisk politik?

– »Juntan». Vi gör inga politiska ställningstaganden. Men förhållandena vi arbetar under i Chile ger oss förutsättningar som inte fanns förut.

Före 73?

– Ja, det är klart. Den allmänna ekonomiska politiken är företagsvänlig nu. Det innebär inte att vi tar politisk ställning. Men jag tror att ett starkt näringsliv gynnar hela landet.

OS

**STÖD
MOTSTÅNDS-
KAMPEN**

PG 653928-2

"Ett kvarter i Bogotá"

»De sönderlästa avskedd-breven svettiga mot handflatan. På väg bort eller hem, eller är frågan kanske fel ställd?» Så slutar en nyutkommen bok om ett kvarter i Colombias huvudstad Bogotá. Den är skriven av Birgitta Göransson, Ulla Lovén och Anna-Karin Sjödin som under olika perioder mellan 1971 och 1973 bodde i kvarteret »Salvador Allende». När de kom hem skrev de ned sina anteckningar i dagboksform. Bilden ovan togs vid ett återbesök sommaren 1976.

Som på många andra håll i Latinamerika tvingas människorna i Colombia in till städerna på jakt efter arbete

och ett nytt, som de tror bättre liv. Det är om villkoren för några av dessa människor »Ett kvarter i Bogotá» handlar. »Salvador Allende» började byggas – eller invaderas som myndigheterna kallar det – 1970. Bråk med polisen, gemensam kamp för en bit jord att bo på, sammanhållning. Så börjar det. Men snart frodas drömmen om en medelklass-tillvaro och svek och intriger ersätter sammanhållningen. Aggressionerna och maktlösheten går ut över de egna istället för att riktas utåt, mot förtryckarna.

Genom att bo och arbeta i kvarteret kom Birgitta, Ulla och Anna-Karin människornas vardag nära. De berättar om misstänksamheten mot dem som utlänningar och om hur de så småningom blev accepterade. Visserligen som konstiga utlänningar, men ändå accepterade. De berättar om

Barn i Latinamerika

heter en utställning som pågår på kulturhuset i Stockholm fram till den 21 november. Den riktar sig till både barn och vuxna och berättar om verkligheten för många latinamerikanska barn och deras familjer: hur de tvingas lämna landsbygden när jorden inte längre räcker till och hur de kämpar för en draglig tillvaro i storstaden.

Barn som besöker utställningen får tillverka sina egna leksaker av skrot på samma vis som många barn i Latinamerika. De får också måla och göra collage kring sina upplevelser från utställningen. Det är handledning varje dag mellan 14.00 och 17.00.

BARN I LATINAMERIKA visar också diaprogram och film. Barn från Victor Jara-gruppen och sångkören från Chilekommitténs Vasa-Norrmalmgrupp gör programinslag.

Utställningen kommer från Perusektionen av föreningen Svalorna.

skolan de startade, om hur barnen får stryk av föräldrarna eller äldre syskon, om bristen på kommunikation i hemmen, om barnens svårigheter att lyssna och koncentrera sig.

Men också om mod att möta motgångar, om glädjeämnen och om fantasi. Som när barnen läser en saga om tigern som anfaller en by men visar sig vara en papperstiger när byborna gemensamt dödar den. I barnens fantasi blir sagan om papperstigern ett uttryck för hur de själva

Kvinnor i Latinamerika

I Kvinnobulletinen 2-3/76 behandlas i två artiklar i latinamerikanska kvinnors situation.

Den första artikeln granskar de chilenska kvinnornas roll under Allende-tiden. I brist på en revolutionär kvinnoosyn hos vänsterpartierna drogs även en del småborgar- och arbetarkvinnor med i de av högern initierade »kastrellmarscher». Men också den motsatta utvecklingen skildras, kvinnor som trots högerens hysteriframkallande propaganda radikaliserades och engagerades i det politiska basarbetet, bl a vid organiserandet av livsmedelsförsörjningen.

I den andra artikeln återges ett samtal med Dometila Chungara, den bolivianska gruvarbetarhustrun som blev känd för världen genom kvinnokonferensen i Mexico i fjol. Hon berättar om förhållandena i gruvarbetarbyn Siglo XX, om kvinnornas organisering och om det motstånd dessa kvinnor till en början stötte på, från sina egna män, vilka ansåg kvinnans plats vara vid spisen.

Dessutom belyses situationen för kvinnorna i de chilenska fängelserna i en artikel om kvinnor och tortyr.

måste kämpa mot militärpolisen som river deras hus. Boken är rikt illustrerad med såväl barnteckningar som foton på människorna i kvarteret.

»Ett kvarteå Bogotá» är enligt baksidestexten avsedd att »läsas och förstås från och med grundskolans högstadium och uppåt».

»Chilerapport

har svårt att hänga med i skolan. Kanske har er granne samma problem. Ja, så är det, jättetrist, eller hur? Men ge inte upp hoppet för det, även om ni har god lust, för det finns en lösning, stödskolcentra. Vad är nu det då? Hur fungerar de? Lugn, det ska vi strax se. Stödskolcentra är en grupp på ungefär 30 av barnen i en matsal. De får hjälp av ca 10 äldre elever som i sin tur leds av en person som har undervisningsvana.

– Det låter intressant, avbryter jag, men vad gör den här gruppen då?

– Det kommer strax: För det första gäller det att inte bara ge mat åt barnen utan också bry sig om dem i hemmet eller i skolan för att de ska utvecklas som människor. För det andra gäller det att tillsammans komma fram till varför grabben inte hänger med i skolan. För det tredje försöker de tillsammans skaffa fram kläder, böcker, skolväskor etc. För det fjärde ordnas stödundervisning för

dem, osv osv. Men det här häftet handlar inte bara om detta. Här står också om arbetslöshetskommittéerna, sjukvården och andra saker som kan organiseras utifrån matsalarna.

Arbetslöshetskommittéer

– Arbetslöshetskommittéer, vad är det egentligen?

– Det är inte som man kanske kan tro arbetsförmedlingar. I dem väljs arbetslösa arbetare in och det sker med omsorg. Skulle vem som helst få vara

med är det stor risk för att det slinker med angivare som bara är intresserade av att höra vad som diskuteras och sen avslöja allting. Vi måste känna varandra ganska väl för att våga säga vad vi tycker och det vore rent livsfarligt att inte vara försiktig. I arbetslöshetskommittéerna diskuteras arbetslösheten och situationen i stort och man försöker hitta kollektiva lösningar som inte bara innebär hjälp till de som deltar. Ett krav är t ex att man bidrar till arbetet med matsalarna. ►

Bönor och vatten

Efter de här förklaringarna är det dags att besöka en av matsalarna. Men när vi kommer fram är lokalen tom. Alla har redan gått. – Det är en naturlig reaktion, förklarar prästen som följer med oss. – Misstänksamheten mot främlingar är stor och när de väl ätit finner de ingen anledning att stanna kvar och vänta på er.

Vi accepterar den förklaringen men är ändå intresserade av att besöka en matsal så vi fortsätter en bit längre bort.

I en lokal som tillhör kvinnocentrat sitter ett femtiotal barn och äter bönor. De tittar upp när vi kommer in, men säger inget förrän prästen förklarar vilka vi är. Då bryts tystnaden och vi kommer till tals både med barnen och med mammorna som lagar maten.

– Dricker ni bara vatten?

– Ja, den här gruppen får bara vatten. Vi har också en grupp med speciellt undernärda barn och de får mjölk. På fredagarna får alla extra stora portioner eftersom vi vet att de flesta inte kommer att äta något under helgen.

– Är det alltid samma som lagar maten?

– Nej, vi turas om och paporna deltar också alltmer. De som står i tur får se till att det finns mat. För det mesta blir det förstas bönor.

Arbetslösa i gathörnen

Nu viskar prästen till mej att vi måste ge oss av. Vi ska äta lunch i ett annat arbetarkvarter så vi tackar för besöket och ger oss iväg. Längs vägen passerar vi klungor av arbetslösa i gathörnen och kör förbi koncentrationslägret »Tres Alamos», ett stort inhägnat

område med grå, trista träbyggnader. De kala vinterträden bidrar till att ge anläggningen ett kusligt intryck. Lunchen intar vi med arbetare från verkstäder och arbetslöshetskommittéer och representanter för kyrkliga samfund.

Bakom orden finns något mer

Jag blir tillsagd att ta det försiktigt med några av de närvarande och håller mej därför till dem jag vet jag kan lita på. Vi pratar om barnen som får hjärnsador av undernärningen, om kyrkans arbete, någon frågar om Båstad. Men stämningen är hög och snart kommer gitarren fram. En kille sjunger egna visor. De handlar om solidaritet, bröder och kärlek. Alla förstår att det bakom orden finns något mer. Att det gäller att tolka vad människor uttrycker för-

stod jag ändå klarare när talen började. Chilenarna är mästare i talarkonsten och håller improviserade tal utan några som helst hämningar. Tre år av diktatur har bara inneburit att man måste byta ut orden, att man är tvungen att säga det man vill på ett annorlunda sätt, för det mesta i religiösa termer. Det blev också min tur. Jag försökte säga något om att känna sej som ambassadör, men bara kunna förmedla allt åt det ena hållet.

Om att inte där kunna förmedla allt det vi i Sverige känner för det chilenska folket och vad solidariteten mellan folken innebär. Men när jag kommer hem skulle jag försöka berätta vad de sagt till mej och vad jag upplevt i Chile. Något i den stilen blev det. Jag tror de förstod.

CHILEBULLETINEN

Prenumerationspris för 7 nummer framåt: 15 kronor. Stödprenumerations: 25 kronor. Kampprenumeration: 50 kronor. Betalas på postgiro 88 72 33-5, Chilebulletinen. Ange på talongen från och med vilket nummer prenumerationen skall börja.

Chilebulletinens adress: Box 622, 101 28 Stockholm
Tel: 08/21 27 23, 20 29 96

Ansvarig utgivare: Anna-Karin Sjödin

Redaktionssekreterare: Eva Nyberg

Detta nummer presslagt 17 oktober

CHILEKOMMITTEN

Chilekommittén bildades som solidaritetsorganisation i december 1971. Efter militärkuppen i Chile den 11 september 1973 är Chilekommittén i Sverige en del av den internationella solidaritetsrörelsen för motståndskampen i Chile.

Sedan den första nationella kongressen i december 1973 är Chilekommittén en riksorganisation med gemensamma stadgar och gemensam styrelse för hela landet.

Chilekommitténs målsättning är att politiskt och materiellt stödja motståndskampen i Chile samt att sprida lärdomar om den chilenska arbetarklassens kamp före och efter gorillakuppen. Chilekommitténs insamlade medel går oavkortat till motståndskampen inne i Chile. Chilekommittén är partipolitiskt obunden och tillåter olika politiska riktningar och tendenser att komma till uttryck såvida inte tendenserna går emot kommitténs plattform

Chilekommittén arbetar efter följande fyra huvudparoller:

STÖD DET CHILENSKA FOLKETS KAMP MOT FASCISM – FÖR SOCIALISM!

BEKÄMPA IMPERIALISMEN!

STÖD MOTSTANDET – BOJKOTTA DIKTATUREN!

FRIGE DE POLITISKA FÅNGARNA!

Medlem i Chilekommittén kan den bli som stöder plattformen, efter tid och förmåga arbetar i en lokalkommitté samt betalar medlemsavgift (30 kr/år).

Den som inte har tid eller möjlighet att arbeta med en lokalkommitté kan stödja oss genom att teckna stödmedlemskap á 30 kr i vilket ingår en prenumeration på Chilebulletinen. Pg 88 72 33-5.

Chilekommitténs kansli (adress som bulletinen) sätter dig i förbindelse med närmaste lokalkommitté.

STÖD MOTSTANDSKAMPEN I CHILE! Postgiro 65 39 28-2.

I Sverige finns Chilekommittén på följande orter:

Boden, Borlänge, Borås, Enköping, Eskilstuna, Eslöv, Falun, Filipstad, Flen-Katrineholm, Gislaved, Gävle, Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Härnösand, Hässleholm, Jokkmokk, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Kiruna, Kramfors/Sandöverken, Kristianstad, Kristinehamn, Köping, Landskrona, Linköping, Ljusdal, Ludvika, Luleå, Lund, Malmberget, Malmö, Molkom, Motala, Norrahammar, Norrköping, Nybro, Nynäshamn, Nässjö, Oskarshamn, Perstorp, Råslätt, Sundsvall, Simrishamn, Stor-Stockholm, Södertälje, Tomelilla, Umeå, Uppsala, Varberg, Visby, Västerås, Växjö, Ystad, Örebro, Örnsköldsvik, Östersund.

I Stor-Stockholm finns följande lokalkommittéer:

AMU-Lileholmen, Bergshamra, Brännkyra/Vantör, Farsta, Haninge, Huddinge, Hägersten, Järfälla, Kungsholmen, Lappkärrsberget, Lidingö, Nacka, Botkyrka, Skarpnäck, Solberga, Sollentuna, Solna/Sundbyberg, Södermalm, Teknis, Tensta/Rinkeby, Täby, Universitetet, Upplands-Väsby, Vallentuna, Vasa/Norrmalm, Vårby/Fittja, Västerort, Årsta, Östermalm.

Tryck: Revo-Press, Göteborg

SÅ STÖDER SVERIGE MILITÄRJUNTAN I ARGENTINA

Under den långa, torra sommaren i Europa reste en välklädd man med ett mindre sällskap runt till olika västeuropeiska regeringsrepresentanter och bankdirektörer. I lugn och ro samtalade man om viktiga ting. Mannen var Argentinas finansminister Martinez de Hoz och samtalsämnet var »storlånet», ett lån i miljardklassen till stöd för den argentinska militärdiktaturen.

Under stilenliga luncher och sammanträden, kunde Martinez de Hoz med cigarren i mungipan ro hem lån efter lån i de olika länderna. Mot slutet av augusti var saken klar, hela det »demokratiska Europa» ställde upp, till och med svenskarna, som ju ibland brukar vara stora i käften mot diktaturer som den argentinska.

Jättelånet till Argentina är ett projekt i Internationella Valutafondens regi. Med i fonden är alla västländer utom Schweiz och de flesta u-länder. Medlemmarna betalar in pengar enligt ett kvotssystem och man lånar även pengar från privatbanker till stöd för regeringsprojekt i u-länderna. Chile har tidigare fått flera lån.

Svenskt kapital

I Argentina är syftet med lånet enligt militärregeringen att få bukt med inflationen, minska arbetslösheten och sätta stopp för vidare löneökningar. Det gäller, som i så många andra av Latinamerikas länder att dra åt svängremmen på det argentinska folket för att skapa en sund monopol-kapitalistisk ekonomi där de utländska bolagen trivs, kan expandera utan oro för arbetarnas krav och fritt föra hem sina vinster.

De svenska banker som ställer upp med ett lån på 31 miljoner kronor är SE-banken, Götabanken, Handelsbanken och den statliga PK-banken. Riksbanken har

Hängda dockor utanför Argentinska LO:s högkvarter symboliserar arbetarnas kamp mot de utländska bolagen.

gett sitt tillstånd eftersom Argentina är en viktig marknad för svenska exportprodukter. När lånet blev känt strömmade protesterna in till den socialdemokratiska regeringen från solidaritetsgrupper och från bl a Vpk.

CH Hermansson (vpk) frågade Olof Palme om han ansåg »att det står i överensstämmelse med deklarerade principer för svensk internationell politik att Riksbanken ger fyra svenska banker tillstånd att delta i ett stort lån till militärregimen i Argentina? I synnerhet som Olof Palme och andra socialdemokrater hårt kritiserat militärdiktaturen.

Men statsministern svarade aldrig. Från regeringens sida

menade man att tillståndet är ett ärende för riksbankens tjänstemän, det behövs inget politiskt beslut. Vice riksbankschefen Hans Lundström sa:

– Det enda riksbanken intresserar sig för är att transaktionen sker enligt valutabestämmelsernas regler.

Några socialdemokrater tyckte i alla fall att det var lite fel. Statens representant i SE-bankens styrelse, Ingvar Svanberg, reserverade sig mot beslutet. Den statliga PK-banken styrs efter vanliga kapitalistiska principer, så även där gick lånet igenom. Bankdirektörerna fattade till och med beslutet på egen hand utan att tillfråga styrelsen.

Svenska glädjehopp

I Argentina hoppar de svenska företagsledarna jämfota av glädje.

– Nu kan vi trycka på gaspedalen igen, som Astra-direktören Erik Parmén säger till Veckans Affärer. Onsdagen den 24 mars (det var då militären tog över) var en lycklig dag för oss.

Militärdiktaturen innebär nämligen en företagsvänlig politik och bättre kontroll över arbetarnas kamp. Inte för att Peron var ovänligt inställd till företagen, men hon kunde ju inte hålla ordning på fackföreningarna.

General Videla har nu infört ett fullständigt lönestopp. På grund av inflationen är real-lönerna idag de lägsta sedan 1943. Så hårt går man fram att till och med en del företagsledare blir tveksamma. Inte inför sina arbetares miserabla levnadsförhållanden, utan för att en så hård linje kan förstärka fackföreningarnas kamp.

– Det kan slå tillbaka i social oro, säger Bacho-chefen Gunnulf Björkman till Veckans Affärer. Vi är alla medvetna om att reallönesänkningen i spåren av inflationen ställt den argentinska arbetaren inför en mycket svår situation.

Ja, cheferna för LM, Saab-Scania, STAB, SKF, Sandvik med flera är glada över diktaturen, men samtidigt oroliga. För arbetarnas kamp har inte avstannat, man ställer krav på högre löner och demokratiska rättigheter. Många direktörer är direkt rädda för att träffa sina ansatta. Och tills vidare uppbär man »risktillägg». Gerillan har ju ingen anledning att behandla svenska direktörer annorlunda än amerikanska.